

Difs.

159

Diff. 159.

1.
TRES SYNOPSES

TRIVM OPVSCVLORVM S. AVGVSTINI,
videlicet

Epistolae ad Sixtum, Libri de
gratia & libero arbitrio, & libri de
gratia & correptione,
vnacum

ASSERTIONIBVS

ex
vniuersa Theologia Dogmatica

pro
Disputatione Finali

in
Monasterio Oberaltacensi O. S. Benedicti,
e Congregatione SS. Angelorum Custodum
propositae

a
P. MICHAELE AMAN, ibidem
Professo, & Professore Theologiae
Dogmaticae,
Respondentibus

P. R. P. IOSEPHO MARIA MAYR,
& RRel. FF. DOMINICO GOLLOWITZ,
ac INNOCENTIO RAITH,
eiusdem loci Professis, & Theologiae
Dogmaticae & Pastoralis Auditoribus,

Anno 1782. Mense Die

Horis Ante-meridianis.

*Cum approbatione Reuerendissimi Ordinariatus
Ratisbonensis, & Exemptae Congregationis
Benedictinae Bauaricae.*

Straubingae typis Mariae Catharinae Betzin.

Nro 740.

Tres Synopses trium opusculorum
S. Augustini &c.

Imprimantur.

Registr. fol. 115.

Sign. München im Kurfürstl.
Büchercensurcollegium
den 11 Julius 1782.

Joseph Köllmayr,
Secretarius mppr.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Praefatio.

In editione nouissima * operum S. Augustini Tomo XIV. col. 955. & seq. habetur Synopsis analytica libri *de Correptione & Gratia*, quam Arnauldus Doctor Sorbonicus conscripsit. Vtilissimo huius viri labore captus alia S. Augustini opuscula aggredi, similemque quodammodo tentare proposui Synopsin libri *de gratia & libero arbitrio*. Huic Synopsi analyticae non inaniter praemittenda videbatur doctrina epistolae ad Sixtum, eoquod occasione illius tractatum de gratia & libero arbitrio adornauerit S. Doctor. Integram epistolam iuxta seriem diuisionis in compendium coegi, retenta vix non vbique textus elocutione. Gratias Deo, si quid emolumenti habeat conatus iste.

* Venet. 1756. - 69. XVIII. Tom.

SYNOPSIS EPISTOLAE

*S. Augustini ad Sixtum Presbyterum, postea Summum Pontificem. ***

N. 1. **F**atetur suam tristitiam, cum fama iactaret, Sixtum inimicis gratiae christianae fauere: sed illud omne tristitiae nubilum fugisse de corde suo, cum eadem fama tulisset, Sixtum priorem eis in populo frequentissimo anathema pronuntiasse, & de gratia Dei per Iesum Christum multa & multipliciter fuisse loquutum.

N. 2. Admonet, vt docendis instet, quibus terrendis satis, quantum comperiit, institit. Enumerat, quanam seuerius coercendi, quanam vigilantius vestigandi, quanam tractandi quidem lenius, sed non segnius sint docendi, vt, si non timeantur ne perdant, non tamen negligantur, ne pereant.

N. 3.

** Epist. 194. alias 105.

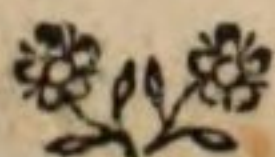
N. 3. Putant inimici gratiae auferri sibi liberum arbitrium, si nec ipsam bonam voluntatem sine adiutorio Dei habere possint; non intelligentes, quod *paretur voluntas a Domino.* a)

N. 4. Existimant se Deum credere personarum acceptorem, si credant, quod sine vllis praecedentibus meritis, cuius vult miseretur, & quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit; parum attendentes, quod debita reddatur poena damnato, indebita gratia liberato, vt nec ille se indignum queratur, nec dignum se iste gloriatur; atque ibi potius acceptionem nullam fieri personarum, vbi vna eademque massa damnationis & offensionis inuoluit.

N. 5. *Sed iniustum est*, inquiunt, *in vna eademque mala causa hunc liberari, illum puniri.*

Respondet Augustinus. Ergo iustum est, vtrumque puniri. Gratias autem agamus Saluatori, dum nobis non redditum cernimus, quod in damnatione finium etiam nobis debitum fuisse cognoscimus. Quare autem aliquos liberet, aliquos puniat, ex Apostolo discimus: b) *Volens Deus ostendere iram, & demonstrare potentiam suam, attulit in multa patientia vasa irae, quae perfecta sunt in*
A 3 per-

a) Prouerb. 8. Sec. LXXII. b) Rom. 9. 22.

perditionem: & ut notas faceret diuitias gloriae suae, in vasa misericordiae: cui non potest figmentum dicere: quare me sic fecisti? cum habeat potestatem ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam; hoc ex iustitia, illud ex misericordia, non meriti praerogatiua, non fati necessitate, non temeritate fortunae.

N. 6. Quod damnatio fiat ex iustitia, liberatio ex misericordia, vberius explanat. Cuius igitur vult, misereatur, non iustitia, sed misericordiae gratia; & quem vult obdurat, non iniquitate, sed veritate vindictae. Hinc scriptum est, c) *miseri- cordia & veritas obuiauerunt sibi; ut nec misericordia impediatur veritatem, qua plectitur dignus, nec veritas misericordiam, qua liberatur indignus.*

Nullane igitur, obiicit sibi, sunt merita iustorum?

Respondet: sunt plane, quia iusti sunt. Sed ut iusti fierent, merita non fuerunt. Iusti enim facti sunt, cum iustificati sunt; dicit autem Apostolus d) *iustificati gratis per gratiam ipsius.*

N. 7. Pelagius in Synodo Palaestina (Diospolitana) anathematizauit eos, qui dicunt, gratiam Dei secundum merita dari.

N. 8.

c) Psal. 84. 11. d) Rom. 3. v. 24.

N. 8. Pelagius per gratiam, quae sine ullis praecedentibus meritis datur, intellexit humanam naturam, dicens: *Antequam essemus, non poteramus aliquid mereri, ut essemus.* Fallacia est haec, ait S. Augustinus. Non enim istam gratiam commendat Apostolus, qua creati sumus, ut homines essemus, sed qua iustificati, cum mali homines essemus. Christus enim non pro nullis, ut homines conderentur, sed pro impiis mortuus est, ut iustificarentur.

N. 9. Possunt quidem dicere Pelagiani, remissionem peccatorum esse gratiam, quae nullis praecedentibus meritis datur. Quid enim habere boni meriti possunt peccatores?

Respondet Augustinus: nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat. Sed fides, unde omnis iustitia sumit initium, non humano arbitrio, neque ullis praecedentibus meritis tribui debet; sed fidem gratuitum Dei donum esse fateamur oportet, si gratiam veram, id est, sine meritis cogitamus.

N. 10. Sine fide nec orare, nec temporalium rerum cupiditates vincere, nec bona aeterna, atque ipsum fontem omnium bonorum Deum diligere possumus. Fides autem datur non oranti. Fides quidem ex auditu, sed ideo aliquis

non credit, quia audit praedicantem. Cur enim ille credat, ille non credat, cum ambo idem audiunt, & si miraculum in eorum conspectu fiat, ambo idem vident; altitudo est diuitiarum sapientiae & scientiae Dei, cuius inscrutabilia sunt iudicia, & apud quem non est iniquitas, dum cuius vult, miseretur, & quem vult, obdurat: neque enim propterea sunt ista iniusta, quia occulta.

N. 11. Post remissionem peccatorum indigemus fide, quae per dilectionem operatur, ne ad mundatam domum cum aliis septem redeat spiritus immundus, & fiant nouissima hominis peiora, quam erant prima. Fides autem operans per dilectionem Dei donum est gratuitum. Spiritus enim, vbi vult spirat.

N. 12. Fidem, qua venimus ad Christum, gratuito munere dari probat S. Doctor ex eo: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, attraxerit eum.* e) Et mox: *Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.* f)

N. 13. Dicunt liberi arbitrii defensores: Si credere non possum, nisi datum fuerit a Patre; si cuius vult miseretur, & quem vult, indurat, & si nemo eius voluntati potest resistere, quid adhuc

e) Ioan. 6. v. 44. f) ibid. v. 66.

huc conqueritur g) aduersum me Deus, quod non credam.

Respondet imo cum Apostolo h): *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo?*

N. 14. Respondet 2do. Si Deus non dederit tibi fidem, & obdurauerit te, meritum denegationis & obdurationis habes, nempe meritum peccati, propter quod vniuersa massa damnata est. Cui autem dederit fidem, huic impertitur misericordiam; misericordiae autem meritum, si quaerimus, non inuenimus.

N. 15. Ante fidem enim nullum praecessit meritum, quo gratiam mere-remur. *Quid enim habet homo, quod non accepit? Si autem accepit, quare gloriat-ur, quasi non acceperit?* i)

N. 16. Si dixerimus meritum orationis praecedere, vt donum gratiae consequatur, existimantes, orationem inter munera gratiae non esse referendam, contradicimus Apostolo dicenti: *1) Quid enim oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, id est, interpellare nos facit, nobis interpellandi & gemendi inspirando affectum.

N. 17. Spiritus, qui interpellat pro nobis, seu interpellare nos facit, non
A 5 est

g) Rom. 9. v. 19. h) ibid. v. 20. i) 1. Cor. 4. 7. 1) Rom. 8. v. 26.

est Spiritus noster, sed est Spiritus sanctus, quod pluribus Scripturae testimoniis ostendit.

N. 18. Sicut ergo nemo recte sapit, recte intelligit, recte consilio & fortitudine praeualet, nemo scienter pius est, vel pie sciens, nemo timore casto Deum timet, nisi acceperit spiritum sapientiae & intellectus, consilii & fortitudinis, scientiae & pietatis, & timoris Dei: nec habet quisquam virtutem veram, caritatem sinceram, continentiam religiosam, nisi per spiritum virtutis & caritatis & continentiae: ita sine spiritu fidei non est recte quispiam crediturus, nec sine spiritu orationis salubriter oraturus. Omnia autem haec operatur vnus atque idem Spiritus sanctus diuidens propria unicuique, prout vult. m)

N. 19. Ante gratiam homo non habet meritum; & si in nobis est bonum meritum, non nisi gratia fecit. Quapropter cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat, quam munera sua. Quamuis igitur vita aeterna non nisi meritis datur, vita aeterna tamen gratia nuncupatur ab Apostolo: n) *Stipendium peccati mors est, gratia autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro.* Quia merita, quibus redditur,
non

m) 1. Cor. 12. v. 12. n) Rom. 6. 23.

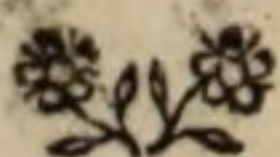
non a nobis parata sunt per nostram sufficientiam, sed in nobis facta per gratiam.

N. 20. Stipendium iustitiae est quidem vita aeterna, unde & merces appellatur in plurimis SS. Scripturarum locis: sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors.

N. 21. Maluit autem Apostolus dicere: Gratia Dei vita aeterna, quam stipendium iustitiae vita aeterna, ut humanam reprimeret elationem, tanquam diceret: quid te disponis extollere, o humana superbia, & contrariam morti vitam aeternam tanquam debitum stipendium flagitare? cui debetur vita aeterna, vera iustitia est. Si autem vera iustitia est, ex te non est, desurfum est descendens a Patre luminum. Ut haberes eam, si tamen habes eam, profecto accepisti. Quid enim habes, quod non accepisti? Quapropter, o homo, si accepturus es vitam aeternam, iustitiae quidem stipendium est, sed tibi gratia est, cui gratia est & ipsa iustitia.

N. 22. Ad excusationem eorum, qui nolunt recte & fideliter vivere dicentes, quid nos fecimus, qui male vivimus, quando quidem gratiam, unde bene viveremus, non accepimus?

Respondet: non possunt veraciter dicere, nihil mali se fecisse, qui male vivunt. Si enim nihil mali faciunt, bene

viuunt: si autem male viuunt, de suo male viuunt: si autem bene viuunt, misericordia Dei ipsis non debita bene viuunt.

N. 23. Ad vltiorem excusationem, qua dicunt, quid de nobis fit querela, quod Deum offendamus male viuendo, cum illius voluntati nemo possit resistere, qui nos obdurauit misericordiam non praestando.

Respondet cum Apostolo o) *o homo, tu quis es, qui respondeas Deo? nunquid dicit figmentum ei, qui se finxerit, quare sic me fecisti? an non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa, utique merito, recteque damnata, facere aliud vas in honorem, indebitum propter misericordiae gratiam, aliud in contumeliam debitam propter irae iustitiam. Cur autem illum potius, quam illum faciat vas in honorem, aut in contumeliam, scrutetur qui potest profundum, sed caveat praecipitium. Nunquid enim iniquitas apud Deum?* p) absit. Sed inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viae eius.

N. 24. Qui nolunt intelligere, ut bene agant, pessima sua voluntate nolunt. Qui intelligunt, & non obediunt veritati, sua pessima voluntate non obediunt.

N. 25.

o) Rom. 9. 21.

p) Rom. 9. 14.

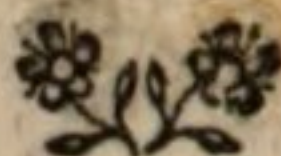

N. 25. Cum inexcusabiles dicat Scriptura, qui inuisibilia Dei per ea, quae facta sunt, intellecta conspicere potuerunt, nec obedierunt tamen veritati, sed iniqui & impii permanferunt; multo magis inexcusabiles sunt, qui ex lege eius instructi praedicant non furandum, & furantur; & cetera, quae Apostolus ibi commemorat. q)

N. 26. Cum dicit Dominus r): *Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo: non utique nullum haberent peccatum, qui pleni erant aliis magnis multisque peccatis: sed hoc peccatum vult intelligi non eos habituros fuisse, si non venisset, quo, cum audissent eum, non crediderunt in eum.*

N. 27. Inexcusabiles ergo sunt, qui scientes peccant. Sed & Dei iudicium nec iis parcat, qui non audierunt. *Quicumque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt s)* neque enim damnantur, qui non peccauerunt. Peccauerunt autem omnes communiter ante propria in singulis quibusque peccata in Adamo. Ac per hoc inexcusabilis est omnis peccator vel reatu originis, vel additamento

q) Rom. 2. v. 21. r) Ioan. 15. v. 22.
s) Rom. 1. 12.

to etiam propriae voluntatis, siue qui nouit, siue qui ignorat. Quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem, qui non potuerunt, poena peccati. Ergo in vtroque non est iusta excusatio, sed iusta damnatio.

N. 28. Ideo autem diuina eloquia eos inexcusabiles dicunt, qui scientes peccant, ut de ignorantia non habeant excusationem in peccato, per quod nondum habent iustitiam, cui acquirendae solam propriam voluntatem sufficere confidunt. Haec iustitia autem non habetur, nec haberi potest per vires propriae voluntatis, sed per gratiam Dei per Iesum Christum.

N. 29. Quapropter vniuersi, qui se in nequitiis & iniquitatibus excusatos volunt, ideo iustissime puniuntur, quoniam qui liberantur, non nisi gratia liberantur. Nam si excusatio illic iusta esset, non inde iam gratia, sed iustitia liberaret. Cum vero non liberat, nisi gratia, nihil iustum inuenit in eo, quem liberat, non voluntatem, non operationem, non saltem ipsam excusationem: nam si haec iusta est, quisquis ea vtitur, merito, non gratia liberatur.

N. 30. Culpa, quam homo peccando contraxit, hominis voluntati tribuitur, nullo recusante damnanda. Et nemo

mo liberatur, & iustificatur, nisi gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum, non solum remissione peccatorum, sed prius ipsius inspiratione fidei & timoris Dei, impertito salubriter orationis adfectu, & effectu, donec *sanet omnes languores nostros, & redimat de corruptione vitam nostram, & coronet nos in miseratione, & misericordia.* t)

N. 31. Quod Deus non fiat acceptor personarum, si in vna, eademque causa mala, super alios veniat misericordia, super alios vero maneat ira eius, probat exemplo paruulorum, quorum alius sic gubernatur, vt baptizatus hinc exeat; alius infidelium manibus traditus, vel etiam fidelium, priusquam ab eis baptizandus offeratur, exspirat.

N. 32. Quod non sit acceptor in sua gratia personarum, nec remunerator praecedentium meritorum humanorum, pergit S. Doctor vltius probare eodem paruulorum exemplo.

N. 33. Qui suspicari conantur maioris aetatis humana merita seu bona, seu mala, premuntur paruulorum exemplo, quorum nec iste sibi vllis propriis meritis malis potuit adquirere violentiam suffocantis, nec bonis ille diligentiam baptizantis. His consideratis exclament cum
Apo-

t) Psl. 102. v. 3. & 4.

Apostolo: u) *O altitudo diuitiarum sapientiae & scientiae Dei! quam inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viae eius.*

N. 34. Vrget Exemplo Esau & Iacob. Cum nondum nati nihil boni vel mali egissent, ille odio habitus, hic dilectus fuit. Quid diligebat Deus in Iacob, antequam quidquam boni fecisset, nisi gratuitum misericordiae donum? quid oderat in Esau, antequam natus quidquam mali fecisset, nisi originale peccatum?

N. 35. Ideo, inquiunt Haeretici, nondum natorum alium oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera praeuidebat.

Respondet Augustinus: Apostolus Paulus x) ipsa sibi obiecta quaestione motum exprimens auditoris: *Quid ergo dicemus?* facile potuisset respondere: futura eorum opera Deus praeuidebat, quando minori maiorem seruiturum dicebat. Ast respondit: *Nunquid iniquitas apud Deum? absit.* Neque ex operibus vel praeteritis, vel futuris, sed *ex vocante dictum est, maior seruiet minori.* *Moyse enim dicit, miserebor, cuius miseratus ero, & misericordiam praestabo, cui misericors fuero.* Igitur non
volen-

u) Rom. II. v. 33.

x) Rom. 9. 14.

volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.

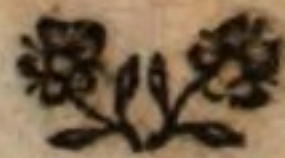
N. 36. Horum geminorum exemplo Paulus Apostolus gratuitatem gratiae, de qua multum differuit, confirmare & inculcare moliebatur.

N. 37. Hoc amplius vrget Augustinus ex ipso textu Pauli, vbi dicit: y) *sed & Rebecca EX VNO CONCVBITV habens Isaac patris sui.* Dictum est, *ex vno Concubitu*; ne de suis, neque de parentum meritis aliorum, sed ne de ipsius quidem vnus patris, mutata forte in melius voluntate gloriaretur Iacob dicens: Ideo se a creatore dilectum, quia Pater eius, quando eum feminavit, melioribus laudabilior moribus fuit: *ex vno*, inquit, *Concubitu*: vnum tunc ad feminandos meritum patris, vnum ad concipiendos meritum matris.

N. 38. Intentio igitur intuenda est Apostoli, quomodo propter gratiam commendandam velit, vt Iacob non nisi in Domino glorietur, & intelligat, ex illa massa originalis iniquitatis, vbi fratrem suum, cum quo habuit communem causam, videt per iustitiam meruisse damnari, non nisi per gratiam se potuisse discerni, vt Dei propositum secundum electionem maneret.

B

N. 39.

N. 39. Denuo ex Apostolo Paulo probat, electionem nullis fieri operum praecedentibus, vel futuris meritis.

N. 40. Non igitur dicat vel superbi infidelis elatio, vel puniti damnabilis excusatio: *Quid adhuc conqueritur? nam voluntati eius quis resistet?* z) Dicat, & audiat, quod conuenit homini: o homo tu quis es, qui respondeas Deo &c. &c.

N. 41. Si de Esau & Iacob, qui vixerunt, atque senuerunt, dici non potest, quod illum oderit Deus, hunc dilexerit, quia futura eorum opera praevidit, multo minus potest quisquam dicere, moriturorum paruulorum, vt huic ad percipiendum baptismum non consulat, illi autem consulat, Deum futura eorum opera praeuidere. Quomodo enim futura dicuntur, quae nulla erunt?

N. 42. Sed Deus, inquiunt Haeretici, in eis, quos hinc aufert, praeuidet, quemadmodum victurus esset quisque, si viueret: & ideo, quem nequiter novit fuisse victurum, sine baptismo facit emori, sic in eo puniens opera mala, non quae fecit, sed quae facturus fuit. *

Re-

z) Rom. 9. v. 19.

* Hoc ultimo suo effugio se ipsos perdunt haeretici. Quid enim dicunt ad interrogationes, quibus respondet Augustinus, quin admittant ipsi, quod impugnant?

Respondet Augustinus. Quomodo paruuli non baptizati propter malam vitam, quae fuerat futura, damnantur, quos in damnationem non ituros pollicentur Pelagiani? Dein si Deus iuste punit peccata etiam nondum commissa, quare illum baptizatum rapit, ne malitia mutet intellectum, & fictio decipiat animam: hunc baptizatum non rapit, cuius postea intellectus mutatur, & anima decipitur, qui raptus, sicut ille, non mutaretur, nec deciperetur? Et alia similia.

N. 43. Ne cogantur futilissimam suam sententiam mutare, nouum inquirunt effugium. Negant peccatum originale in filiis fidelium

N. 44. Dicentes: quomodo peccatum transit in filios fidelium, quod in parentibus non dubitamus dimissum esse per baptismum?

Respondet: quod regeneratio spiritualis tollit, nihilominus potest habere generatio carnalis. Aut vero concupiscentiae carnis infirmitas continuo sanetur, sicut continuo reatus eius aboletur, sed gratia renascendi, non conditione nascendi. Quidquid sit difficultatis hac in quaestione, Ecclesia baptizat infantes siue de fidelibus, siue de infidelibus natos in remissionem peccatorum, etsi modum translationis ignorat: sicut agricola

non ommittit inferendi operationem, etiamsi non possit soluere quaestionem, quae causa sit, vt cum aliud fit olea, aliud oleaster, non tamen nisi oleaster de semine vtroque nascatur.

N. 45. Reponunt haeretici. Baptizantur paruuli in remissionem peccatorum, non tanquam in eis fiat remissio, qui nullum habent peccatum: sed quoniam licet sine peccato, in eo tamen baptismo baptizantur, quo fit in quibusque peccatoribus remissio peccatorum.

N. 46. Hos refutat ex eo, quod paruuli exorcizantur & exsufflentur.

N. 47. Concludit epistolam, admonendo, vt si qua alia aduersus fidem catholicam haeretici excogitarint, nota ipsi faciat. Haeticorum quippe inquietudine, vt scripturas vigilantius perscrutemur, tanquam de somno ignauiae nostra excitatur industria.

SYNOPSIS ANALYTICA
Doctrinae libri S. Augustini de
gratia & libero arbitrio.

Occasio scribendi.

S Augustinus scripsit ad Sixtum Romanæ Ecclesiæ Presbyterum, postea Pontificem, epistolam, cuius Synopsin dedimus supra. In hac contra novos hæreticos Pelagianos gratiam Dei non secundum merita propriæ cuiusvis voluntatis dari ostendit. Quod ut ostenderet, ex scripturis sanctis probat imo omnes homines in vnam, eandemque massam damnationis cecidisse.

2do In qua potuisset Deus ex iustitia sua omnes relinquere.

3tio Sed ut ostenderet iram & potentiam suam, a Deo aliquos relinqui, quos vult; ut notas faceret diuitias gloriæ suæ, a Deo aliquos per misericordiam & gratiam liberari, quos vult.

4to Cum autem liberatio in parvulis fiat in baptismo, in maioris vero ætatis hominibus in fide per dilectionem operante, gratiam baptismatis, fidei & dilectionis esse mere gratuitam.

5to Sed & orationem, qua petimus fidem, & dilectionem, esse donum Dei gratuitum;

6to Et ipsam bonam voluntatē, qua volumus orare, credere, diligere, non nisi gratuita gratia gratuito praeueniente & adiuuante haberi posse.

Quae epistola cum legeretur in Monasterio Adrumetino, quidam fratres non intelligentes & existimantes per gratiam, quam defendit Augustinus, liberum tolli arbitrium, magnos perturbationis motus excitarunt, Abbate Valentino, & Floro Monacho frustra renitentibus. Quapropter Cresconius & Felix, & alius Felix eiusdem Congregationis Monachi profecti sunt ad Augustinum, ut ex ipsius ore circa gratiam, & liberum arbitrium edocerentur, & sic supprimerentur dissidia. Augustinus non contentus, ut hos singulatim instrueret, sed ut tota securius instrueretur Congregatio, librum de gratia & libero arbitrio conscripsit, atque transmisit.

Summa totius Disputationis.

Itaque praecipuus S. Doctoris scopus est, in hoc libro ostendere, quomodo per Dei gratiam, qua vocamur ad eum, & a nostris malis meritis liberamur, & per quam bona merita comparamus, quibus ad vitam perueniamus aeternam, liberum non tollatur arbitrium.

Dogmata ,

Quae hic primario defendit Augustinus, sunt imo liberum esse in homine voluntatis arbitrium: 2do Gratiam esse necessariam: 3tio Gratiam esse gratuitam.

Quaestio I.

De libero arbitrio.

In homine negari liberum voluntatis arbitrium, sic ex epistola ad Sixtum confici posse videtur.

Obiectio.

In potestate solius liberi arbitrii esse debet, siue ad bonum, siue ad malum se inflectendi. Cum enim necessario bene aut male agimus, si voluntas se non potest pro libitu ad bonum inflectere, necessario flectitur ad malum: si autem necessario inflectitur, liberum esse non potest voluntatis arbitrium. At in epistola sua docet Augustinus, voluntatem se non posse pro libitu ad bonum inflectere, quia ut possit, indiget gratia, quam Deus nemini debet. Quando ergo voluntas destituitur gratia, non potest se ad bonum inflectere; & cum a malo se liberare non potest, dura, ac ineluctabili ne-

cessitate fertur ad malum, & sic liberum tollitur voluntatis arbitrium.

Responsio.

Credendum est scripturis, quae sicuti praedicant necessitatem gratiae, sine qua non possumus bene operari, ita etiam commendant liberum voluntatis arbitrium siue ad bonum, siue ad malum. Dominus dicit in Euangelio de Iudaeis a): *Si non venissem, & locutus eis fuisset, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Item dicit, b) Apostolus: *Reuelatur ira Dei de coelo in omnem impietatem, & iniustitiam hominum eorum, qui veritatem in iniquitate detinent: quia quod notum est Dei, manifestum est in illis: Deus enim illis manifestavit. Inuisibilia enim eius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoque virtus eius ac Diuinitas, ut sint inexcusabiles.* Quomodo dicit inexcusabiles, nisi de illa excusatione, qua solet dicere humana superbia, si scissem, fecissem; ideo non feci, quia nesciui? Aut si scirem, facerem; ideo non facio, quia nescio? haec eis excusatio tollitur, quando praeceptum datur,

a) Ioan. 15. v. 22. b) Rom. 1. 18. & sqs.

tur, vel scientia non peccandi manifestatur.

Liber Ecclesiasticus dicit c): *Si volueris, conseruabis mandata, & fidem bonam placiti. — Adponit tibi ignem & aquam, ad quodcunque volueris, extende manum tuam. In conspectu hominis vita & mors, & quodcunque placuerit, dabitur ei.* Ecce apertissime videmus expressum liberum humanae voluntatis arbitrium.

Quid illud, quod tam multis locis omnia mandata sua custodiri, & fieri iubet Deus; quomodo iubet, si non est liberum arbitrium? quod vel maxime patet in iis mandatis, quae ipsam quodammodo nominatim conueniunt voluntatem, sicut est: *Noli repellere consilia matris tuae.* d) *Noli esse sapiens apud te ipsum.* e) &: *Noli deficere a disciplina Domini.* f) *Noli negligere legem* g) *Noluerunt accipere disciplinam* h) & innumerabilia talia in veteribus libris diuinorum eloquiorum quid ostendunt, nisi liberum arbitrium voluntatis humanae? In libris etiam novis euangelicis & apostolicis quid aliud ostenditur, vbi dicitur: *Nolite vobis condere thesauros in terra:* i) &: *Nolite timere*

B 5

c) C. 15. 16. & sqs. d) Prov. 1. 8. e) ibid. 3. 7. f) ibid. 3. 11. g) ibid. 3. 27. h) ibid. 1. 29. i) Math. 6. 19.

mere eos, qui occidunt corpus. k) Si autem volens hoc facio, mercedem habeo. l) Ne bonum tuum velut ex necessitate esset, sed ex voluntate. m) Nolite diligere mundum n) & cetera huiusmodi. Nempe ubi dicitur, noli hoc, & noli illud, & ubi ad aliquid faciendum vel non faciendum in diuinis monitis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium.

Obiectio.

Quis negat in Scripturis sanctis asserti liberum hominis arbitrium? Sed aufertur hoc liberum arbitrium, quando voluntas se propria potestate vel ad bonum vel ad malum non potest inflectere.

Responsio.

Scripturarum eloquia testantur, hominem libero suo voluntatis arbitrio facere malum, & libero suo voluntatis arbitrio facere bonum, ad quod se propria sua potestate non potest inflectere, nisi per gratiam nemini debitam arbitrium fuerit erectum.

Quae-

k) *ibid.* 10. 28. l) 1. Cor. 9. 17. m) *Phil.* 14. n) 1. Ioan. 2. 15.

Quaestio II.

De gratiae necessitate.

Vt saluarent liberum arbitrium, negarunt gratiae necessitatem.

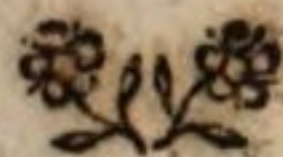
Obiectio.

Arbitrium per gratiam erigi debere, vt bonum possit operari, admitti non potest, quia arbitrium nullo modo liberum est, si non pro suo libitu se ad bonum inflectere valet.

Responsio.

Credat homo scripturarum eloquiis, quae vt supra adparet, liberum adferunt arbitrium ad bonum & ad malum, & tamen dicunt, hominem ad vitam piam, & bonam conuersationem adiutorio, & gratia Dei indigere, ne audeat miser homo, quando bene viuit, & bene operatur, vel potius bene viuere, & bene operari sibi videtur, in se ipso, non in Domino gloriari, & spem recte viuendi in se ipso ponere. Sic nemo continens, nisi habeat continentiam ex Dei dono. Dicit namque ille o) *Cum scirem, quia nemo esse potest continens, nisi Deus det:*
E

o) Sap. 8. 21.

Et hoc ipsum erat Sapientiae scire, cuius esset hoc donum. Dicentibus etiam Discipulis: p) Si talis causa hominis cum uxore, non expedit nubere, respondit Dominus: Non omnes capiunt hoc verbum, sed quibus datum est. Quibus ergo non datum est, aut nolunt, aut non implent, quod volunt: quibus autem datum est, sic volunt, ut impleant, quod volunt.

Adhortans Paulus Corinthios coniuges, ne se inuicem fraudarent, adiecit q): *Vellem autem omnes esse, sicut me ipsum.* Quia utique ipse ab omni concubitu continebat: & continuo subiunxit: *Sed unusquisque proprium donum habet a Deo, alius sic, alius vero sic.*

Plura sunt sancta castitatis praecepta: ut autem ista non feruentur, unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus r) ubi si dixerit, volo feruare, sed vincor a concupiscentia mea, respondet scriptura libero arbitrio: *Noli vinci a malo, sed vince in bono malum* s) Quod tamen ut fiat, adiuuat gratia; quae nisi adiuuerit, nihil lex erit, nisi virtus peccati. Ait enim Apostolus t) *Aculeus autem mortis est peccatum; virtus vero pec-*

p) Math. 19. 10. q) 1. Cor. 7. 7. r) Iacob. 1. 14. s) Rom. 12. 21. t) 1. Cor. 15: 56. & 57.

peccati lex: gratias autem Deo, qui dat nobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Ergo & victoria, qua peccatum vincitur, nihil aliud est, quam donum Dei in isto certamine adiuuantis liberum arbitrium.

Vnusquisque vero contra suam concupiscentiam dimicans oret, ne intret in tentationem: sicut Dominus monuit Discipulos suos: u) *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* Non autem intrat in tentationem, si voluntate bona vincat concupiscentiam malam. Nec tamen sufficit arbitrium voluntatis humanae, nisi a Domino victoria concedatur oranti, ne intret in tentationem. Si dixisset Saluator, *vigilate, ne intretis in tentationem,* admonuisse tantummodo videretur hominis voluntatem: cum vero addidit, *& orate,* ostendit Deum adiuuare, ne intretur in tentationem.

Quapropter & ille oravit x), qui mandatum contra superbiam accepit: *Domine Pater, & Deus vitae meae elationem oculorum ne dederis mihi.* Iam dixerat lex: *Non concupisces* y). Velit ergo, & faciat homo superbus, quod iubetur, si sufficit ei arbitrium, & non indiget gratia.

Si

u) Math. 16. 41. x) Eccli. 23. 4. y) Exod. 20. 17.

Si ergo Deus non donauerit continentiam, non potest homo continens esse per liberum arbitrium; si Deus non donauerit humilitatem, non potest homo humilis esse per liberum arbitrium; si Deus non donauerit victoriam in temptationibus, non potest homo vincere peccatum per liberum arbitrium: non potest ergo se flectere arbitrium ad bonum, nisi iuuetur per gratiam, & tamen cum se flectit ad malum, libere se flectit.

Obiectio.

Inquiunt Pelagiani: Dei gratiam, qua iuuamur ad non peccandum, esse legem.

Responsio.

Dicit Apostolus: z) *Lex iram operatur.* Et alibi aa): *Vbi lex non est, praevaricatio non est. Quid ergo dicemus? lex peccatum est? absit. Sed peccatum non cognoui, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, non concupisces.* bb). *Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam: sine lege enim peccatum mortuum est, ego autem*

z) Rom. 4. 15. aa) Rom. 7. 6. & seqs.
bb) Exod. 20. 17.

autem aliquando vivebam sine lege; adveniente autem mandato peccatum revixit, ego autem mortuus sum, & inventum est mihi mandatum, quod erat in vitam, hoc esse in mortem; peccatum enim occasione accepta per mandatum fefellit me, & per illud occidit. Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum & iustum & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? absit. Sed peccatum ut adpareat peccatum, per bonum mihi operatum est mortem, ut fiat supra modum peccator, aut peccatum per mandatum. Quomodo ergo Pelagiani legem dicunt esse Dei gratiam, qua iuvamur ad non peccandum, & tanto contradicunt Apostolo? ille dicit, peccatum vires aduersus hominem accepisse per legem, & eum per mandatum, quamuis sanctum, & iustum, & bonum, tamen occidere, & per bonum operari ei mortem, de qua non liberaretur, nisi viuificaret Spiritus eum, quem littera occiderat, sicut alio loco dicit cc): *Littera occidit, spiritus autem vivificat*: & isti indociles contra lucem Dei caeci, & contra vocem Dei surdi occidentem litteram viuificare dicunt, & viuificanti spiritui contradicunt.

Ob-

Obiectio.

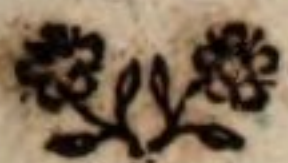
Sed & ausi sunt Pelagiani dicere, gratiam esse naturam, in qua sic creati sumus, vt habeamus mentem rationalem, qua intelligere valeamus, facti ad imaginem Dei, vt dominemur piscibus maris & volucris coeli, & omnibus pecoribus, quae repunt super terram.

Responsio.

Non est haec gratia, quam sic commendant scripturae. Hanc enim naturam etiam cum impiis & infidelibus certum est, nobis esse communem: gratia vero, quam sic commendant scripturae, est gratia per fidem Iesu Christi: haec eorum tantummodo est, quorum est ipsa fides: *Non enim omnium est fides.* dd) Denique sicut eis, qui volentes in lege iustificari a gratia exciderunt, verissime dicit: *Si ex lege iustitia: ergo Christus gratis mortuus est:* ee) Sic & his, qui gratiam, quam commendat, & percipit fides Christi, putant esse naturam, verissime dicitur: si ex natura iustitia, ergo Christus gratis mortuus est.

Ob.

dd) 2. Thessal. 3. 1. ee) Galat. 2. 21.

Obiectio.

Dicunt Pelagiani, gratiam Dei, quae data est per fidem Iesu Christi, quae neque lex est, neque natura, ad hoc tantum valere, vt peccata praeterita dimittantur, non vt futura vitentur, rel repugnantia superentur.

Responsio.

Si hoc verum esset, vtique in oratione Dominica cum dixissemus, *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*; non adderemus, *& ne nos inferas in tentationem* ff). Illud enim dicimus, vt peccata dimittantur; hoc autem, vt caueantur, siue vincantur: quod a Patre, qui in Coelis est, nulla ratione peteremus, si virtute voluntatis humanae hoc possemus efficere.

Quaestio III.

De gratiae gratuitate.

Inimici gratiae omnem mouerunt lapidem, vt extollerent liberum arbitrium, & non in Domino, sed in se gloriari possit humana superbia: Gratiam propterea Dei per Iesum Christum Do-

C mi-

minum nostrum secundum merita dari adferuerunt.

Obiectio.

Gratiam Dei secundum merita nostra dari, ex pluribus scripturae testimoniis euincere conabantur Pelagiani, quale est omnium loco hoc vnum: *Conuer- timi ad me, & ego conuertar ad vos* gg): Vt secundum meritum conuersionis nostrae ad Deum detur gratia eius, in qua ad nos & ipse conuertitur.

Responsio.

Ipsa ad Deum nostra conuersio est donum Dei: Dicitur enim ei, *Deus virtutum conuerte nos*: hh) &: *Deus tu conuertens vivificabis nos*: ii) & alia huiusmodi.

Meritum quidem fuit in Apostolo Paulo, sed malum, quando persequeretur Ecclesiam: vnde dicit kk) *Non sum idoneus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Sed redditum est ei bonum pro malo, ideoque dicit: ll) *Sed gratia Dei sum id quod sum.* Vt alia scripturarum taceantur eloquia, non solum nullis bonis, verum etiam multis me-

gg) Zach. i. 3. hh) Psl. 79. 8. ii) ibid.
84. 7. kk) i. Cor. 15. 9. ll) ibid. v. 10.

meritis malis praecedentibus videmus gratiam datam, & quotidie dari videmus.

Obiectio.

S. Doctor ipse sibi hic obiicere videtur: si merita nostra mala sunt, & nihil boni nisi per gratiam agere possumus, ergo nulla sunt merita nostra bona?

Responsio.

Omnino sunt. Cum enim data fuerit gratia, incipiunt esse etiam merita nostra bona, per illam tamen. Inuenimus enim Apostolum Paulum sine vllis meritis bonis Dei gratiam consecutum reddentis bona pro malis; sed de sua iam propinquante passione scribit ad Timotheum: mm) *Ego enim iam immolor, & tempus resolutionis meae instat. Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruavi.* Ista utique iam merita sua bona commemorat; vt post bona merita consequatur coronam, qui post merita mala consecutus est gratiam. Pergit enim, *superest mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex.*

Obiectio.

Dicebant Pelagiani, hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam, qua homini peccata dimittuntur; illam vero, quae datur in fine, id est, aeternam vitam, meritis nostris praecedentibus reddi. Merita autem haec praecedentia sic praedicabant, ut ea ex semetipso habere hominem dicerent.

Responsio.

Si homo haec merita, quae Deus coronat, ex semetipso habet, quomodo verum est, quod dicit Apostolus nn): *Quis enim te discernit? Quid autem habes, quod non accepisti? Si autem & accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Sed videamus, utrum haec merita sua, quibus dixit coronam iustitiae redditurum iustum iudicem Apostolus Paulus, tanquam sua ipsius, id est, propria virtute comparata, & non potius dona Dei esse gloriatur. *Bonum certamen certavi, inquit, cursum consummaui, fidem servavi.* Ista bona opera, si non ea praecessissent cogitationes bonae, nulla essent. Sed de ipsis cogitationibus dicit oo): *Non quia idonei sumus cogitare aliquid a nobis, tanquam ex nobis, sed sufficien-*
tia

nn) 1. Cor. 4. 7. oo) 2. Cor. 3. 5.

tia nostra ex Deo est. Dein de singulis. Bonum, inquit, certamen certavi. Qua virtute? utique ea, de qua dicitur Deuteronomii c. 8. v. 17. Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea, & potentia manus meae fecit mihi virtutem magnam hanc: Sed memoraberis Domini Dei tui, quia ipse tibi dat fortitudinem facere virtutem. Quis dedit victoriam, nisi ille, de quo ipse dicit pp): Gratias Deo, qui dat victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum.

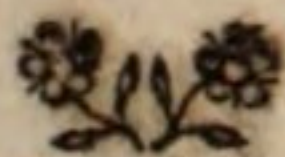
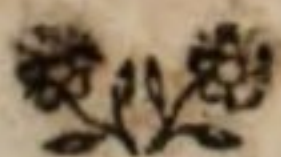
Cursum consummaui, sed ille hoc dixit, qui alio loco dicit: qq) Igitur non volentis, neque currentis, sed misipientis est Dei. Quae sententia nullo modo potest etiam sic conuerti, ut dicatur, non misipientis Dei, sed volentis & currentis est hominis.

Postremo dixit: Fidem seruavi. Sed ille hoc dixit, qui alibi ait rr): Misericordiam consecutus sum, ut fidelis essem. Non dixit, misericordiam consecutus sum, quia fidelis eram; sed ut fidelis essem, ostendens ipsam fidem nisi Deo misipientem haberi non posse, & esse donum Dei. Quod apertissime docet dicens ss): Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non

C 3

ex

pp) 1. Cor. 15. 57. qq) Rom. 9. 16. rr) 1. Cor. 7. 25. ss) Ephes. 2. 8.

ex vobis, sed Dei donum est. Et ne dicerent, suis operibus se donum tale meruisse, continuo subiicit: Non ex operibus, ne forte quis extollatur.

Obiectio.

Hac occasione S. Doctor duplicem sibi facit obiectionem imo si salus per fidem, & non ex operibus; sicut alibi Apostolus dicit tt): *Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis*: ergo fides sine operibus bonis sufficit ad salutem?

Responsio.

Abfit, vt sentiret hoc vas electionis; qui cum dixisset uu): *In Christo enim Iesu neque Circumcisio aliquid valet, neque praeputium*; mox addidit: *sed fides, quae per dilectionem operatur*. Haec fides fideles Dei a daemonibus separat, qui etiam credunt, & contremiscunt, xx) sed non bene operantur. Non ergo habent istam fidem, ex qua iustus viuit, id est, quae per dilectionem operatur, vt reddat ei Deus vitam aeternam secundum opera eius.

Ob-

tt) Rom. 3. 28. uu) Gal. 5. 6. xx) Iac. 2. 19.

Obiectio.

2do Si vita aeterna bonis operibus redditur, quomodo gratia est vita aeterna, cum gratia non operibus reddatur, sed gratis detur, ipso Apostolo dicente yy): *Ei, qui operatur merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*: & tamen alibi Apostolus dicat zz): *Stipendium peccati mors, gratia autem Dei vita aeterna in Christo Iesu Domino nostro*: quomodo sibi non contradicit?

Responsio.

Haec quaestio nullo modo dissolui posse videtur, nisi intelligamus, & ipsa bona opera nostra, quibus aeterna redditur vita, ad Dei gratiam pertinere, propter illud, quod ait Dominus Iesus: aaa) *Sine me nihil potestis facere*; Et ipse Apostolus: bbb) *Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est: non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentum, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus, ut in illis ambulemus*. Itaque si vita bona nostra nihil aliud est, quam Dei gratia,
C 4 fine

yy) Rom. 4. 4. zz) Rom. 6. 23. aaa) Ioan. 15. 5. bbb) Eph. 2. 8.

sine dubio & vita aeterna, quae bonae vitae redditur, Dei gratia est: & ipsa enim gratis datur, quia gratis data est illa, cui datur. Sed illa, cui datur, tantummodo gratia est: haec autem, quae illi datur, quoniam praemium eius est, gratia est pro gratia, tanquam merces pro iustitia. Quapropter eum Apostolus dicit: *Stipendium peccati mors* (merito enim stipendium, quia militiae diabolicae mors aeterna tanquam debitum redditur) posset dicere, & recte diceret, stipendium autem iustitiae vita aeterna: sed maluit dicere, *gratia autem Dei vita aeterna*: ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad aeternam vitam, sed pro sua miseratione perducere, de quo in psalmo dicit homo eius animae suae: *Qui coronat te in miseratione & misericordia.* ccc)

Obiectio.

Alio se vertunt humanorum meritorum patroni, gratiae inimici: Etsi, inquiunt, gratia non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operamur, tamen secundum merita bonae voluntatis datur: quia bona voluntas praecedat orantis, quam praecessit

fit voluntas credentis, vt secundum haec merita gratia sequatur exaudientis Dei.

Responsio.

Quod fides, seu voluntas credentis sit donum Dei, & non liberi arbitrii, mox supra dictum fuit. Porro, si voluntas credentis est liberi tantummodo arbitrii, nec datur a Deo, propter quid pro eis, qui nolunt credere, oramus vt credant? Quod prorsus faceremus inaniter, nisi rectissime crederemus, etiam peruerfas & fidei contrarias voluntates omnipotentem Deum ad credendum posse conuertere. Liberum quidem hominis pulsatur arbitrium, vbi dicitur: ddd) *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra: sed nisi posset Deus etiam duritiam cordis auferre, non diceret per Prophetam eee): Et dabo eis cor aliud, & spiritum nouum dabo eis, & euellam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum, vt in praeceptis meis ambulent, & iustificationes meas obseruent, & faciant eas: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, dicit Dominus.* Nunquid ergo possumus nisi absurdissime dicere, bonum meritum bonae

C 5

ddd) Psal. 94. 8. eee) Ezech. 11. 19.

nae voluntatis in homine praecessisse, ut euelleretur ab eo cor lapideum: quando quidem ipsum cor lapideum non significat nisi durissimam voluntatem & aduersus Deum omnino inflexibilem?

Per eundem Prophetam alibi ostendit Dominus non propter aliqua hominis merita bona, sed propter nomen suum gratiam dari fff): *Ego facio, Domus Israel, sed propter nomen meum sanctum, quod profanastis in gentibus, quo intrastis illuc, & sanctificabo nomen meum magnum, quod profanatum est in gentibus, quod profanastis in medio eorum: & scient gentes, quia ego sum Dominus - - & dabo vobis cor nouum, & spiritum nouum dabo in vobis, & faciam, ut in iustificationibus meis ambulatis, & iudicia mea obseruetis & faciat. Haec itaque gratia non secundum merita bonae voluntatis datur, ipso Domino testante: Ego facio, Domus Israel sed propter nomen meum sanctum. Quare dixit: Ego facio, Domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, nisi ne illi putarent, propter bona sua merita vel operis, vel voluntatis fieri? Non solum autem bona merita eorum nulla, verum etiam mala merita praecessisse demonstrat dicendo: Sed propter nomen meum*

fff) Ezech. 36. 22. & seqs.

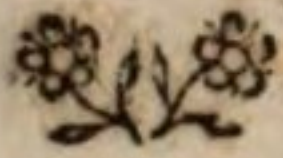
meum sanctum, quod profanastis in gentibus.

Obiectio.

Quid ergo facit liberum arbitrium, si neque opus bonum, neque bonam habere potest voluntatem?

Responsio.

Nemo putet, nihil facere homines per liberum arbitrium, cui dictum est in psalmo ggg): *Nolite obdurare corda vestra*, Et per ipsum Ezechielem: hhh) *Proiicite a vobis omnes impietates vestras, quas impie egistis in me, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum, & facite omnia mandata mea. Ut quid moriemini Domus Israel, dicit Dominus; quia nolo mortem morientis, dicit Adonai Dominus, & conuertimini, & viuetis?* Meminerimus, eum dicere, & conuertimini, & viuetis: cui dicitur, *converte nos Deus. Meminerimus eum dicere, facite vobis cor nouum: qui dicit, dabo vobis cor nouum.* Quomodo ergo, qui dicit, *facite vobis*; hoc dicit, *dabo vobis*? Quare iubet, si ipse daturus est? quare dat, si homo facturus est; nisi quia dat, quod iubet, cum adiuuat, vt faciat,

ciat, cui iubet? Semper igitur voluntas in nobis est libera; sed non semper bona. Gratia Dei semper est bona, & per hanc fit, vt sit homo bonae voluntatis; erit autem malae, si gratia se subtraxit; si enim gratia se subtrahit, cadit homo, non erectus, sed praecipitatus libero arbitrio. Per hanc etiam fit, vt ipsa bona voluntas, quae iam esse coepit, augeatur, & tam magna fiat, vt possit implere diuina mandata, quae voluerit. Homo ergo, qui vult, & non potest, nondum se plene velle cognoscat, & oret, vt habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata. Sic quippe adiuuatur, vt faciat, quod iubetur.

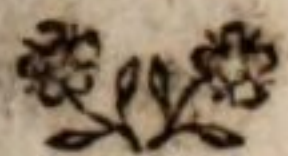
Obiectio.

Dicunt Pelagiani: nos per liberum arbitrium sine adiutorio posse mandata implere. Non enim iuberet Deus, quod sciret, non posse ab homine fieri.

Responsio.

Ideo Deus iubet aliqua, quae non possumus, vt nouerimus, quid ab illo petere debeamus. Quod ille nouit, qui dixit iii): *Pone Domine custodiam ori meo.* Mandatum vtique habuit: *Cohibe lin-*
quam

iii) Psal. 140. v. 3.

quam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum kkk). Habuit etiam voluntatem suam: sed quia rectissime credidit, mandatum, & liberum arbitrium non sufficere ad mandatum implendum, orauit in ore suo dari custodiam.

Certum est, nos seruare mandata, si volumus: *Sed quia praeparatur voluntas a Domino, lll)* ab illo petendum est, vt tantum velimus, quantum sufficit, vt volendo faciamus. Certum est, nos velle, cum volumus: sed ille facit, vt velimus bonum. Deus est enim, *Qui operatur in nobis & velle. mmm)* Certum est, nos facere cum facimus, sed ille facit, vt faciamus, praebendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit, *Faciam vt in iustificationibus meis ambuletis, & iudicia mea obseruetis, & faciat.* Quando ergo orauit, *Pone Domine custodiam ori meo*, quid aliud orauit, nisi fac Domine, vt ponam custodiam ori meo: Quod beneficium Dei iam fuerat consecutus, qui dixit: *Posui ori meo custodiam. nnn)* Qui ergo vult facere mandatum Dei, & non potest, iam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & inualidam: poterit autem, cum magnam habuerit, & robustam.

Spe-

kkk) Psal. 33. 14. lll) Prou. 8. Sec. LXXII.
mmm) Philipp. 2. 13. nnn) Pf. 38. 2.

Specialis Quaestio
*De Potestate Dei in Voluntates
& Corda hominum.*

Ex pluribus diuinorum eloquiorum testimoniis probat S. Doctor, operari Deum in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates, quando voluerit, & quocunque voluerit, siue ad beneficia quibusdam praestanda pro sua misericordia, siue ad poenas quibusdam inferendas pro meritis eorum, iudicio utique suo aliquando aperto, aliquando occulto, semper tamen iusto, *Quia non est iniquitas apud Deum* ooo). Exempla huius veritatis sunt: induratio Pharaonis ppp.) Fuga Israelitarum a facie hostium de ciuitate Hai qqq) Filius Gemini maledicens Regi David. rrr) Abessalon consilium Achitophel repudians sss) Roboam filius Salomonis respuens consilium salubre Seniorum. ttt) Iudas Christum tradens. Iudaei Christum crucifigentes, & alia, quae omnia adeo neruose, & eleganter explanat, vt & liberum arbitrium, & omnipotentia Dei in voluntates & corda hominum manifeste adpareant.

ooo) Rom. 9. 14. ppp) Exod. 7. 3. & 10. 1.

qqq) Ios. 7. rrr) 2. Reg. 16. sss) 2.

Reg. 17. ttt) 3. Reg. 12.

reant. Sic autem concludit, potens est Deus, siue per Angelos vel bonos vel malos, siue quocunque alio modo operari etiam in cordibus malorum pro meritis eorum, quorum malitiam non ipse fecit, sed aut originaliter tracta est ab Adam, aut creuit per propriam voluntatem: quid mirum est, si per Spiritum sanctum operatur in cordibus electorum suorum bona, qui operatus est, vt ipsa corda essent ex malis bona.

*Opera & studio Arnauldi ANA-
LYTICA SPNOPSIS doctrinae libri
S. Augustini de correptione &
gratia.*

Scribendi Occasio.

Libri huius scribendi occasionem ortam ex eo testatur Augustinus Lib. 2. Retractationum cap. 67. quod ei nuntiatum esset, in monasterio Adrumetino quemdam dixisse, neminem corripiendum, si Dei praecepta non faciat, sed pro illo, vt faciat, tantummodo orandum.

Summa totius Disputationis.

Itaque praecipuus S. Doctoris scopus est, in hoc libro ostendere, quomodo nec sana de gratia Christi doctrina officiat correptioni, nec correptio gratiae.

Vera

*Vera de gratia Christi dogmata,
quae in hac disputatione subponuntur.*

Quoniam vero Monachus ille de gratia Dei contra correptionem argumentabatur, hinc vera de gratia Christi dogmata in sui erroris confirmationem assumebat, 1. quod sine gratia nec declinare a malo quis possit, nec vllum prorsus facere bonum. 2. Quod gratia ista nihil sit aliud quam inspiratio dilectionis, per quam homines praecepta Dei ex charitate faciant. 3. Quod per gratiam Deus in nobis operetur velle, & operari: vnde consequens est, eum gratiam non accepisse, qui nec vult, nec operatur.

Ex his catholicae, propheticae, & apostolicae, vt loquitur Augustinus, fidei principiis, duo videntur colligi posse aduersus correptionem: 1. Inutilem illam esse: 2. Non esse iustam.

I. Quaestio.

De utilitate correptionis.

Primo ergo superfluam & inutilem esse correptionem sic videtur confici posse.

Ob

Obiectio.

Vt velimus & faciamus, Deus operari debet in nobis per gratiam suam velle, & facere. Si ergo non fecero praecepta Dei, non ego corripendus sum, sed orandus Deus, ut det, quod non dedit, id est, gratiam, qua eius praecepta fiant.

Responsio.

Respondet Augustinus, corripiendos esse peccatores, non tantum pro illis Deum orandum, ut sua illis vitia demonstrentur, & utili vel pudore vel dolore stimulati reformatorem desiderent, eique supplicent, ne in illa remaneant foeditate. Re vera tamen correptionem tunc tantum esse salubrem, quando supernus medicus respicit. Sed quia nobis incertum est, quibusnam Deus per gratiam suam salubrem illam facturum sit, omnibus eam ex charitate medicinaliter adhibendam, etiamsi salus aegrotantis incerta sit; facturo Deo aut misericordiam aut iudicium; misericordiam quidem, si a massa perditionis ille, qui corripitur, gratiae largitate discretus est: iudicium vero, si non est praedestinat.

II. Quaestio.

De Iustitia Correptionis.

Verum in 2. capite praecipua difficultas est, quomodo scilicet non fit iniusta correptio; vnde hanc sibi Augustinus proponit obiectionem.

Obiectio.

Corripiendus non est, quod Dei praecepta non faciat, qui gratiam, qua praecepta fiant, a Deo non accepit, nec eam sibi ipsi dare potuit. At cum praecepta non facio, gratiam qua praecepta fiant, a Deo non accepi, hoc est, fidem Dei & proximi charitatem; quia cuiuscumque illa charitas inest, necesse est, ut in sit ei obedientia mandatorum: nec eam possum mihi dare vel sumere ipse. Corripiendus ergo non sum, si Dei praecepta non fecero; sed orandus Deus, ut det, quod non dedit, hoc est, illam charitatis inspirationem, per quam solam veraciter potest impleri praeceptum.

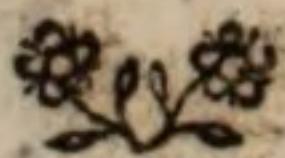
Responsio.

Si S. Augustinus sufficientem illam gratiam agnosceret, quam omnibus omnino lapsis hominibus dari contendunt Theologi quidam recentiores, vno verbulo

bulo ex hoc se laqueo expediret, concedendo scilicet propositionem, & assumptionem negando, eoquod nullus sit, qui necessariam ad faciendum praeceptum gratiam non accepit, & qui proinde iuste non corripitur, si non fecerit. Sed contraria prorsus via progreditur Augustinus; agnoscit enim tamquam verissimum, quidquid assumitur in hoc Syllogismo, nempe: quicumque praeceptum non facit, gratiam qua praecepta fiant, a Deo non accepisse: Sed negat propositionem, & totus in eo est, ut ostendat iuste corripitur, qui praecepta non facit, etiamsi gratiam qua praecepta fiant, a Deo non acceperit.

Respondet ergo, querelam illam institui posse, vel de iis, qui nondum regenerati sunt, vel de iis, qui cum iustificati essent, a gratia exciderunt; non regeneratos quidem iuste corripitur, quia fecit Deus hominem rectum: ac per hoc prima prauitas qua Deo non obeditur, ab hoc est, quia ex rectitudine in qua eum Deus primitus fecit, sua mala voluntate decidens, prauus effectus est. Neque vero prauitatem istam corripiendam non esse in homine, quia non eius propria, qui corripitur, sed communis est omnibus: immo vero corripiendum & in singulis, quod est omnium. Regeneratos vero & iustificatos recte corripitur,

quia acceptam gratiam Dei suo in malum libero amiserunt arbitrio.

Specialis Obiectio.

De iis, qui perseverantiam a Deo non acceperunt.

Sed aduersus hanc responsionem rursus sibi opponit Augustinus: quomodo iuste corripior, qui licet fidem acceperim, quae per dilectionem operatur, in illa tamen usque ad finem perseverantiam non accepi?

Responsio.

Vt ad hanc instantiam respondeat, primum confirmat, quod in obiectione assumitur: & magnum Dei munus esse perseverantiam in bono proficientem usque ad finem; nec esse nisi a Deo; nec aliis dari, quam iis, qui perseverant. Iuste tamen corripitur contendit, qui non perseverant; quia mala sua voluntate non perseverant. Quod autem perseverantiam a Deo non accipiant, inde provenire, quia non sunt ab illa perditionis massa, quae facta est per Adam, divinae gratiae largitate discreti. Vnde quod desit adiutorium, sine quo in bono permanere non possunt, in poenam peccati esse.

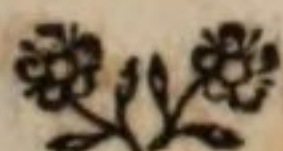

esse. Ac proinde iuste corripì, & a Deo puniri. Quia cum homo per liberum arbitrium Deum deseruerit, iustum Dei iudicium expertus est, vt cum tota sua stirpe, quae in illo adhuc posita tota cum illo peccauerat, damnaretur. Vnde quotquot ex hac stirpe gratia Dei liberantur, a damnatione vtique liberantur, quae iam tenentur obstricti, a qua etiam si nullus liberaretur, iustum Dei iudicium nemo iuste reprehenderet. Itaque summa vtriusque responsionis est, & quantum ad non regeneratos, & quantum ad regeneratos qui non perseuerant, iuste corripì, qui praecepta non faciunt, etiam si gratiam qua praecepta fiant, non acceperint; quia secundum Apostolum, euntibus omnibus ex vno in condemnationem, iuste potest Deus, quoscumque voluerit, in illa perditionis massa relinquere, & gratiam suam illis non dare. Ergo in vtrisque non iustam excusationem esse, sed iustam damnationem.

III. Quaestio.

*Cur vni detur, alteri non detur
perseuerantia.*

His duabus quaestionibus, quae praeipuum libri scopum spectant, tres alias quasi corollariorum vice interferit

Augustinus. Primam, cur vni detur perseuerantia, alteri non detur. Secundam, de praedestinatione Sanctorum. Tertiam, de differentia inter gratiam primi hominis & Angelorum; & gratiam Christi Saluatoris.

Ad primam ex his tribus, cur vni detur perseuerantia, alteri non detur; nihil aliud respondet, quam se ignorare; cum hoc ad inscrutabilia Dei iudicia pertineat, quae quoniam iusta & alta sunt, nec vituperari debent, nec penetrari; & sufficit nobis audire dicentem Apostolum, o homo, tu quis es qui respondeas Deo? &, o altitudo diuitiarum! &c. quod vt confirmet, similia quaedam exempla proponit inscrutabilium & stupendorum iudiciorum Dei. Vnum est, cur illi paruulo detur baptismus, alteri non detur; cum sit vtrumque in potestate Dei, & sine illo Sacramento nemo intret in regnum Dei. Alterum est, cur iustorum alios Deus de huius vitae periculis rapiat, ne malitia mutet intellectum eorum; alios in hac vita relinquat, donec a bono deficient, & tales eos vitae huius finis inueniat.

Obiectio.

Ad liberum hominis arbitrium pertinet, vt perseueret in bono quisque,
vel

vel non perseueret. Non ergo hic confugiendum ad inscrutabilia iudicia Dei.

Responsio.

Respondet Augustinus, hoc dici non posse, nisi ab inimicis gratiae Dei, qui liberum arbitrium non secundum gratiam, sed contra eam defendunt. Certum enim est, neminem perseuerare, nisi qui perseuerare velit; & eos non perseuerare, qui perseuerare nolunt, & mala sua voluntate a bono deficiunt. Sed quia nemo perseuerantem illam in bono voluntatem habere potest, nisi qui a Deo acceperit, & cui praeparata fuerit voluntas a Domino; quod huic praeparetur, illi non praeparetur, non iam a libero hominis arbitrio diuersitatis huius ratio peti potest, sed recurrendum cum Apostolo ad altitudinem impenetrabilium iudiciorum Dei; nec erubescendum est nescire nos, quod Doctor gentium se ignorare professus est. Hanc doctrinam maxime illustrat Augustinus exemplo Petri, pro quo Christus rogauit, ne deficeret, fides eius. Et tamen quis ignorat, tunc fuisse perituram fidem Petri, si ea, qua fidelis erat, voluntas ipsa deficeret; & permanfuram, si eadem voluntas maneret? sed quia praeparatur voluntas a Domino, ideo pro illo Christi non pos-

fet esse inanis oratio, id est, fieri non poterat, vt aliud Petrus vlllo modo vellet, quam pro illo Christus rogasset, vt vellet.

III. Quaestio.

De Praedestinatione Sanctorum.

Ex occasione huius quaestionis, cur vni detur perseuerantia, alteri non detur, differit Augustinus de praedestinatione Sanctorum; vt ostendat, perseuerantiam omnibus praedestinatis, qui vere sunt filii promissionis, & a Patre Christo dari, vt non pereant, sed habeant vitam aeternam. De hac ergo multa docet ex scripturis. 1. Per peccatum Adami ex omnibus hominibus vna facta est perditionis massa, supplicium debens divinae iustitiae; adeo, vt si nullus inde liberaretur, iustum Dei iudicium nemo recte posset reprehendere. 2. Non murmurandum aduersus Deum, sed illi potius gratiae agenda, quod de tam iusta damnatione in comparatione pereuntium pauci, in suo vero numero multi liberantur, caeteris in ea iustissimo Dei iudicio derelictis. 3. Haec liberatio fit per aeternum miserantis Dei propositum, quo Deus quosdam saluare decrevit per sanguinem Mediatoris, & erutos

a potestate tenebrarum in aeternum Filii sui regnum transferre. Vnde eos appellat Augustinus, ordinatos ad vitam aeternam, Praedestinos in regnum Dei, Electos ad regnandum cum Christo, & ad obtinendum regnum Dei. 4. Haec autem praedestinatio ad vitam aeternam omnino gratuita est, & antecedit bonorum omnium meritorum praeuisionem, cum nulla subponat in praedestinis nisi merita mala, utpote qui per illam a damnatione liberentur, qua simul cum aliis omnibus hominibus iam tenebantur obstricti. Hinc eos vocat post Apostolum, vasa misericordiae; & per Dei gratiam Dei regno praedestinos; & ab originali damnatione non meritis suis, sed diuinae gratiae largitate discretos; & electos in Christo ante constitutionem mundi per electionem gratiae, non praecedentium meritorum suorum. 5. Non ergo ex meritis praedestinatio ad gloriam, sed ex praedestinatione ad gloriam merita, quibus ad illam perducantur electi. Hinc enim fit, ut eis procuratur audiendum Euangelium, & cum audiunt, credant; & in fide, quae per dilectionem operatur, usque in finem perseuerent; & si quando exorbitant, correpti emendentur, &c.: haec enim operatur in eis, qui vasa misericordiae operatus est eos &c. 6. Certa

est & immutabilis haec electio. Vnde ex isto certissimo & felicissimo numero nullus excidit, nullus perit: ac per hoc nullus eorum ex bono in malum mutatus finit hanc vitam, quia sic est ordinatus, & ideo Christo datus ut non pereat, sed habeat vitam aeternam. 7. Perseverantia igitur proprium est donum electorum, quod omnibus Electis datur, nec ullis datur nisi electis. 8. Ad illos solos pertinet, quod ait Paulus: „*Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt.*” Hoc enim *Propositum* aeternum Dei decretum significat, quo Deus electos suos saluari constituit. 9. De his etiam solis intelliguntur eiusdem Apostoli verba: *Deus vult omnes homines saluos fieri*, id est, omnes praedestinos: quia omne genus humanum in eis est, cum ex utroque sexu, ex omni gente, gradu, aetate & conditione saluentur. Quodsi Deus omnes omnino homines vellet saluos fieri, omnes omnino saluarentur: quia volenti Deo saluum facere, nullum hominis resistit arbitrium.

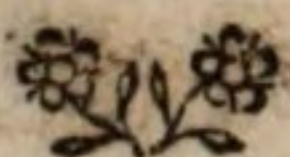
V. Quaestio.

De differentia inter gratiam primi hominis & Angelorum, & gratiam Christi Salvatoris.

Haec differentia merito totius doctrinae de gratia clavis adpellari potest; quam in aliis quidem operibus notat Augustinus, sed in hoc libro diligentius exponit, ut grauissimam, quae inciderat, de data vel non data primo homini perseverantia difficultatem solueret. Nam aduersus quae de hominibus iuste corripiendis, licet perseverantiae donum a Deo non acceperint, differuerat, hanc obiectionem non sane contemnendam fieri posse, vidit vir perspicacissimus.

Obiectio.

Si iuste puniuntur a Deo, qui non perseverant, licet perseverandi donum, sine quo nullus perseverat, a Deo non acceperint, quia illud ideo non acceperunt, quod a massa perditionis diuinae gratiae largitate discreti non sunt: quomodo extra culpam Adamus non fuit, de quo id dici non potest, quia nondum erat in illa perditionis massa, quae per illius peccatum facta est, & qui tamen non videtur perseverantiam a Deo accepisse,

pisse, quandoquidem in bono non perseverauit ?

Responsio.

Respondet Augustinus, longe aliam primi hominis & Angelorum, aliam lapso-
rum hominum esse rationem. In illis
enim Deum ostendere voluisse, quid pos-
set liberum arbitrium, non quod illos si-
ne sua gratia esse voluerit, sed quod
eam reliquerit in eorum libero arbitrio:
in aliis vero quid posset partim suae gra-
tiae beneficium, nempe in praedestina-
tis, quos potentiori gratia indeclinabili-
ter, & inseparabiliter agit; partim iu-
stitiae iudicium nempe in reprobis, qui-
bus iusto iudicio saluatricis gratiae suae
dona non impertitur, vt in eis osten-
dat, quid meruerit vniuersa conspersio.
Duplex itaque adiutorium esse; aliud
enim est adiutorium, sine quo aliquid
non fit, & aliud est adiutorium, quo ali-
quid fit. Primo homini & Angelis ad-
iutorium a Deo datum esse, non quo
perseuerarent, sed tantummodo sine quo
perseuerare non possent: perseuerare
autem & non perseuerare in eorum li-
bero relictum est arbitrio. Gratiam da-
tam esse. qua haberent iustitiam, si vel-
lent, sed quam Deus in eorum libero re-
liquit arbitrio. Iam vero Sanctis non
tan-

tantum tale adiutorium perseverantiae dari, sine quo perseverantes esse non possint, sed ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. Talem gratiam dari, non tantum ut habeant iustitiam, si velint, sed etiam, ut velint, id est, talem gratiam dari, non quae ex eorum libero dependeat arbitrio, sed quae illorum liberum sibi subiiciat arbitrium.

Causae discriminis gratiae, sine qua non, & gratiae qua.

Causam huius discriminis non ex suo capite commentus est S. Doctor, sed pro ea, quam a Deo acceperat, sublimi rerum diuinarum intelligentia, ex Scripturarum Oraculis & ex intimis hausit naturae penetralibus; ex sanitate scilicet & infirmitate voluntatis humanae; quia enim primi hominis voluntas sana erat, nihilque illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, hinc digne tantae bonitati & bene viuendi facultati, perseverandi commissum est arbitrium. Nunc vero postquam est illa magna peccati merito amissa libertas, & sub dominantis concupiscentiae iugo captiva voluntas iacet, subuentum est illius infirmitati, ut diuina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur. Fortissima ergo.

go dimisit Deus, atque permisit, facere quod vellet; infirmis seruauit, vt ipso donante inuictissime quod bonum est vellet, & hoc deferere inuictissime nollent.

Aliam adhuc eius discriminis causam tangit Augustinus, sed quae ex priori pendeat. Placuit enim Deo, quo maxime humanae superbiam praesumptionis exstingueret, vt non gloriatur omnis caro coram Ipso. Vnde autem non gloriatur omnis caro coram ipso, nisi de meritis suis? quae quidem potuit habere, sed perdidit, & per quod habere potuit, per hoc perdidit, hoc est, per liberum arbitrium. Propter quod non restat liberandis, nisi gratia liberantis. Non quod Sancti nunc merita non habeant, sed merita gratiae non liberi arbitrii, id est, illis per gratiam liberum sibi subiicientem arbitrium collata. At primus homo merita habuisset, sicut & habuerunt Angeli Sancti, non peculiariter gratiae, sed liberi arbitrii, quia profecta a libero arbitrio, a gratia quidem adiuta, sed a gratia potentiam, non actum & voluntatem ipsam tribuente.

Ex his igitur principiis ad difficultatem propositam de casu Adami respondet Augustinus: Adamum sua culpa cecidisse, quia adiutorium, sine quo manere non posset, & quo manere posset,
fi

si vellet, a Deo accepit: quod si non accepisset, utique sine culpa sua cecidisset. Nunc vero extra culpam non esse, qui non perseuerant, licet tale adiutorium, sine quo perseuerare non possunt, a Deo non acceperint; quia quod tale adiutorium illis desit, iam poena peccati est.

Ibi maxime notandum est, ad solvendam difficultatem de casu Adami S. Augustinum gratiam sufficientem in subsidium aduocare: cur ergo eadem solutione non utitur in soluenda difficultate de non perseuerantibus nunc fidelibus? nisi quia recte iudicauit, nullum iam esse amplius gratiae illi sufficienti locum, quia sani hominis adiutorium est, non medicinale, quo iam homo multis profundisque vulneribus confossus indiget, Christi Saluatoris auxilium.

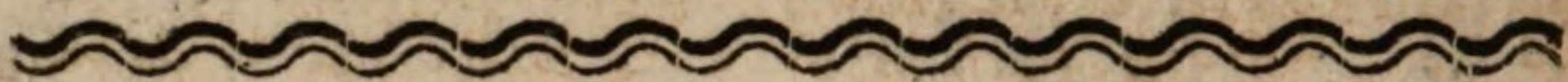
Affer-

Affertiones

ex

vniuersa Theologia Dogmatica.

Prooemium.

Interroga iumenta & docebunt te, & volatilia coeli, & indicabunt tibi: loquere terrae, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris, quod omnia haec manus Domini fecerit. Interroga coelos, & enarrabunt gloriam Dei: loquere firmamento, & annuntiabit tibi, quod sit opus manuum Domini. Haec considerans homo in Authorem eorum suspirat: o quam magnus, quam admirabilis, quam sapiens & bonus est, qui haec cuncta fabricauit! Considerans haec homo, respicit ad se ipsum, & quod non sit a se, cognoscit Authorem sui, & gratias agens pro eo, quod facit in ipsum bene, laudat & adorat. Haec sufficere poterant homini, vt per ea, quae facta sunt intellecta conspicerentur eius inuisibilia,

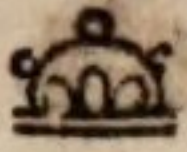
fibilia, sempiterna quoque virtus eius ac diuinitas, vt Deum agnoscens, sicut Deum glorificaret, eique grátias ageret. Verum dixit insipiens in corde suo: non est Deus, non est, qui fecit solem & lunam, & stellas, & terram & iumenta & hominem. Et alius stultus: non curat rerum omnium artifex artificium suum, nec glorificationem, actionemque gratiarum desiderat. Vtinam insipientes isti in suo tantum corde locuti fuissent, & pessimis suis sermonibus alios subuertendo in eandem non praecipitassent insipientiam. Ast meliores Philosophi, quorum industriam abusus philosophiae exagitauit, vt eo fortius eorum obuierent stultitiae, argumentis phycis metaphysica coniunxerunt, & Deum vnum, optimum, potentissimum, sapientissimum, omnibusque aliis possibilibus perfectionibus praeditum necessario existere demonstrarunt, qui totum hoc vniuersum ex nihilo produxit, illudque conseruat, ac prouidentissime gubernat: & cum sit summe bonus, Creator, Conseruator, ac Gubernator, omni esse amore dignum,

E

lau-

laudandum, ei gratias agendum, feruendumque, prout ipsi, non prout nobis placuerit. Hoc non intelligere volentes quidam dixerunt: Deum homini dedisse lumen rationis, quae in diuini cultus, seu Religionis negotio solummodo deberet audiri, ne similes enthusiastis diuinam admitterent Reuelationem. Verum tamen ii meliores Philosophi demonstrarunt: etiamsi lumen rationis humanae adeo sublime foret, vt certo cognosceret omne rectum, conuenientemque aliquem diuinae Maiestati cultum, tamen posse Deum cultum peculiarem exigere, huncque manifestare, quo ei homo feruire tenetur. Et vt ostenderent, quam immerito extollatur rationis lumen, & quam impie diuina negetur reuelatio, ad funestam veterum Philosophorum experientiam prouocarunt. Quamuis enim ii fuerint summo ingenio praediti, maximamque adhibuerint diligentiam in omnibus iis inuestigandis officiis, quae Deo, nobis, aliisque debemus, in multos tamen grauissimosque prolapsi sunt errores. De multis inter se adeo acriter

ter disputabant, vt homines incerti essent, cuinam sententiae adhaererent etiam in rebus omnino necessariis. Considerata rationis humanae infirmitate tam ad inueniendum, quam ad persuadendum veritates etiam naturales, necessitatem reuelationis diuinae in Religionis negotio patefcere probant. Cum vero multi diuerfas iactarent diuinas reuelationes, & ex diuersis reuelationibus diuerfas inducerent Religiones, Philosophi vltcrius progressi characteres genuinae reuelationis, penes quam & vera esset Religio, feliciter statuerunt, hosque characteres vnice Reuelationi in Veteri ac Nouo Testamento contentae conuenire, Religionemque christianam veram ac genuinam esse inuincibilibus euicerunt argumentis. Sed surrexerunt insuper, qui tam vetus, quam nouum Testamentum vt a Deo reuelatum agnoscentes, quasdam tamen veritates reuelatas confiteri recusantes, Christiano nomine perperam gloriantur. Hoc hominum genus iam non Philosophi illi sua philosophia ad sanam re-

vocare possunt doctrinam, cum ostendere nequeant, quaenam sint veritates reuelatae, etsi ostenderint veritates reuelatas in veteri ac nouo contineri Testamento. Quapropter non deferentes suam Philosophiam, sed Theologiam sibi adiungentes fortiter dimicent: & cum veritate vicerint, & ita vicerint, vt alter deponat errorem ac credat, non persuasibilibus suis humanae sapientiae verbis adscribant hanc victoriam, sed diuinae in illo altero operanti virtuti Spiritus - Sancti, qui vbi vult, spirat.

De

Principiis Theologicis.

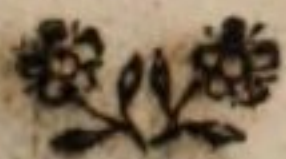
De

Diuinae Reuelationis existentia.

1. Existit diuina Reuelatio ;
2. non in *oraculis* gentilium, quae partim impia, partim ambigua, partim falsa, partim casu vera fuerunt :
3. nec in *Talmud* Iudaeorum, ob innumeras, quibus scatet, antilogias, impiasque ac ridiculas Traditiones :
4. nec in *Al-Koran* Muhamedanorum, cuius figmentum produnt falsitas, impietasque doctrinae, miracula falsa, ac falsae prophetiae :

Scriptura Vet. Test.

5. Existit autem in Veteri Testamento, praecipue in quinque libris Moyfis, & in libris Prophetarum,
6. quorum *authentica* irritò laceffitur conatu.
7. His in libris etiam Nouum Testamentum, ac vberior, pleniorque spondetur diuina Reuelatio.
8. Quae & facta reipsa fuit per Iesum Christum, imperante Augusto, in Iudaea natum ;

9. Cuius Reuelationem diuinam esse, miraculorum veritate, vaticiniorum adimpletione, doctrinae sanctitate, mirifica illius per homines illiteratos, omni, si rem humano more aestimes, auctoritate ad persuadendum destitutos sine vi, sine armis propagatione, stupenda tot Martyrum pro illius veritate morientium constantia, conuersione tot Iudaeorum, gentiliumque natalium splendore, gestis Magistratibus, sapientiae laude conspicuorum &c. inuicte comprobatur.

Scriptura Nov. Test.

10. Reuelatio a Iesu Christo facta partim in libris N. T. continetur,
 11. quorum *authenticia* tam firmo insistit talo, vt nisi purissimis criticae regulis subuersis labefactari non possit:

Traditio.

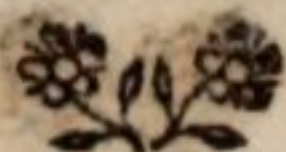
12. Partim in Traditione, quae est Reuelatio a Iesu Christo facta, in libris N. T. non consignata, sed oretenus tantum propagata.

SS. Patres.

13. Huius testes sunt, praecipue Scriptores illi antiquitate, doctrina, morumque probitate praestantissimi, quos Patres vocamus. *)

Index

*) De his vberius in Pahalog.

*Iudex Controversiarum circa
Revelationem.*

14. Iesus Christus orituras praedixit controversias circa Revelationem, sicut & exortae sunt; sed prouidit Revelationis in Scriptura & Traditione contentae custodem, Interpretem, & arbitrum

Ecclesiam :

15. Non illam, quam *discentem* vocamus, sed *docentem*.
16. Ecclesia docens siue dispersa, siue in vnum congregata in dirimendis controversiis Revelationem concernentibus inerrantiae dono diuinitus est praedita.
17. Quo inerrantiae dono vtrum Caput Ecclesiae, *Papa*, etiam gaudeat, alii discutiant. Certe, si Caput Ecclesiae docet, cum veneratione ac obedientia illius doctrinam suscipiamus oportet, eo quod Ecclesia docens non omni casu congregari valeat aut debeat.
18. An Ecclesia docens etiam inerrantiae dono praedita est circa facta dogmatica, circa beatitudinem, & canonizationem Sanctorum, tandemque circa approbationem vel reprobationem Ordinum Religiosorum? - -

S. Augustinus ait *): *Insolentissimae insaniae est disputare, an sit faciendum, quod tota facit Ecclesia.*

19. An in rebus quoque disciplinae ecclesiasticae? -- In huius quaestionis solutione lubeat attendere discrimen: aliud esse *docere*; aliud *urgere*, quod docetur. Primum soluat Doctor Theologiae; alterum Doctor Iuris Ecclesiastici.

20. Docentis Ecclesiae siue disperfae, siue congregatae iudicium, quo iudicat hoc vel illud esse reuelatum aut non reuelatum, dicitur *Dogma*: docentis Ecclesiae autem congregatae iudicium publicum dicitur *definitio*. Dogma igitur latius patet.

De Symbolis.

21. Eiusmodi dogmata plurimam partem inuenire est in Symbolis, puta, Apostolico, Nicaeno, Constantino-politano, Athanasio sic dicto, Lateranensi, Viennensi, Florentino, & Tridentino.

De Theologia Dogmatica.

22. Ea, quae reuelata sunt vel ad credendum, seu ad fidem; vel ad agen-

*) Epist. 54. alias 118.

agendum seu ad mores pertinent. Si ad credendum, dicitur Ecclesiae de iis iudicium *Dogma Fidei*; si ad agendum, *Dogma morum*.

23. Disciplina, quae de his dogmatibus agit, Theologia audit. Cum duplicis generis dogmata sint, alia Theologia Fidei, alia Theologia morum appellanda mihi videtur: secundum communem vero loquendi modum prior *Theologiae dogmaticae*, posterior *Theologiae moralis* nomine venit. Hanc diuisionem aliae subsequuntur: verum rem ordine attigisse sufficiat.

His principiis praemissis iam ipsa ponamus dogmata Fidei secundum methodum, quantum fieri potest, systematicam.

Systematis Dogmatum Fidei

Pars I.

De Deo, ut est unus in Natura.

§. 1.

De Dei Exsistentia.

- 24. Existit Deus ;
- 25. Cuius exsistentiam nemo rationis
compos inculpate potest ignorare.

§. 2.

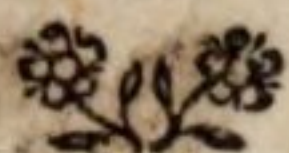
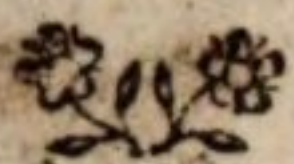
De Dei Essentia.

- 26. Essentia Dei non est aspectabilis re-
rum mundanarum vniuersitas :
- 27. Sed complexus omnium diuinorum
Attributorum ;
- 28. quorum veluti fontem & originem
schola constituit in Aseitate.

§. 3.

De Dei Attributis.

- 29. Attributa potissima sunt: Vnitas,
- 30. Immutabilitas,
- 31. Aeternitas,
- 32. Simplicitas,
- 33. Incorruptibilitas,
- 34. Intellectus infinitus,
- 35. Omniscientia,

- 36. Veritas infinita,
- 37. Sapientia infinita,
- 38. Voluntas liberrima, omnipotens, & efficacissima,
- 39. Iustitia infinita,
- 40. Bonitas infinita,
- 41. Veracitas sine limite,
- 42. Omnipraesentia,
- 43. Sanctitas infinita.

§. 4.

De Attributorum distinctione.

- 44. Attributa Dei ab eius essentia, aut inter se, realiter non distinguuntur:
- 45. Distinguuntur tamen nostro cogitandi modo.

Pars II.

De Deo, ut est Trinus in Personis.

§. 1.

- 46. Scriptura sacra, quae tot locis & tam luculenter Deum vnum esse significat, ea ipsa non minus perspicue testatur tres esse in Deo Personas, Patrem videlicet, Filium, & Spiritum-Sanctum, quibus diuina illa natura competat, & communis sit, ita ut sint consubstantiales.
- 47. Pater a nullo est factus, nec creatus, nec genitus:

48. Filius a Patre solo est, non factus,
nec creatus, sed genitus:
49. Spiritus - Sanctus a Patre & Filio,
non factus, nec creatus, nec geni-
tus, sed procedens.

Pars III.

De Creatione Mundi ac Proui- dentia.

§. 1.

De Creatione Mundi.

50. Deus mundum produxit
51. ex nihilo
52. cum tempore
53. propter semetipsum, sicut & cetera.

§. 2.

De Creatione Angelorum.

54. Creauit etiam Spiritus, qui a mini-
sterio *Angeli* vocantur.
55. Horum quidam steterunt, & *boni* di-
cuntur; quidam peccarunt, & *mali*
dicuntur.
56. Boni in plures distincti ordines
57. Dei laudibus & ministerio intendunt:
58. cuius ministerii pars est custodia ho-
minum.
59. Malos in poenam peccati multauit
Deus obstinatione voluntatis,

60. Carentia Beatitudinis,
61. & tormento ignis.

§. 3.

De Creatione Hominis.

62. Ultimo creavit Hominem, Adam &
Euam,
63. ad imaginem suam,
64. rectum,
65. innocentem & iustum,
66. immunem a concupiscentia,
67. inextermminabilem,
68. Felicem commodo vitae externae.

§. 4.

De Prouidentia.

69. Rebus a se creatis Deus etiam pro-
videt, & adhuc prouidet
70. Conseruatione,
71. Concurfu,
72. Gubernatione.

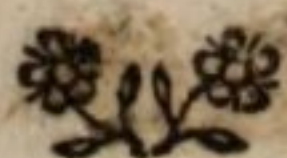
Pars III.

*De lapsu primorum hominum, ge-
nerisque humani Redemptione.*

§. 1.

De misero statu hominum.

73. Peccauerunt autem Adam & Eua,
74. transgrediendo Dei mandatum, quo
esum de arbore boni & mali pro-
hibuit.

75. Peccatum fecuta est poena:
76. ablata nimirum iustitia originalis,
77. Perdita gratia sanctificans,
78. Captiuitas sub potestate Daemonis,
79. rebellio carnis aduersus Spiritum,
80. fauciatum liberum arbitrium,
81. amissio immortalitatis corporis,
82. eiectio ex Paradiso,
83. sterilitas terrae,
84. tenuitas victus,
85. molestia laboris,
86. in Eua peculiariter aerumnae conceptus,
87. dolores partus,
88. & dominium viri.
89. Peccatum Protoplastorum & cum peccato captiuitas sub potestate daemonis in omnes pertransiit posteros (quod propterea peccatum *originis*, seu originale appellatur)
90. ad quos & reliqua Protoplastorum corruptio est propagata.

§. 2.

De Liberatione.

91. Relinqueret Deus iusto suo iudicio ad ostensionem irae & potentiae suae omnem hominem in massa perditionis & captiuitate daemonis,
92. ex qua se ipsum homo eruere non poterat.

93. Sed vt iram & potentiam suam ostenderet,
94. ac simul notas faceret diuitias gloriae suae, suamque manifestaret misericordiam & dilectionem,
95. decreuit quosdam, quos inscrutabili suo iudicio voluit, a massa perditionis discernere, & a captiuitate daemonis saltem finaliter liberare:
96. quosdam liberare tantum ad tempus:
97. omnibus autem media liberationis praeparare.

§. 3.

De Redemtore.

98. Cum vero Deus liberationem fieri voluit exhibita satisfactione integra,
99. & homo ex se non haberet, vnde satisfaceret,
100. mittere decreuit Deum - Hominem Redemptorem,
101. qui vt homo poenas peccatis nostris debitas portaret;
102. & vt Deus meritum infinitum poenis satisfactoriis communicaret,
103. nostrasque sanaret infirmitates.

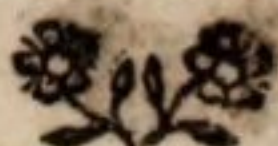
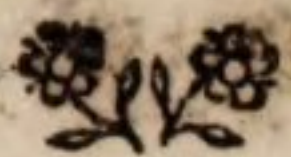
§. 4.

De Promissione Redemptoris.

104. Hunc Redemptorem Deus mox a peccato mittere noluit,

105. Sed primis nostris parentibus tantum illius promissionem fecit,
106. in quem iam tum ad salutem consequendam credere necessarium fuit.
107. Factam promissionem, fidemque in Redemptorem necessariam Adam in posteros suos propagavit.
108. Verum cum peruersitas hominum eo tandem processisset, ut vitiis sceleribusque fere omnes indulgerent, Deus, humano genere per diluuium perduto, piam tantum Noe familiam seruauit, quae promissi Redemptoris fidem ad posteritatem traduceret.
109. Vergentibus successu temporis iam pene omnibus ad Idololatriam, selegit sibi Deus Abraham, ut ex eius stirpe peculiarem sibi formaret populum, cui traderet conseruanda, quae de venturo Redemptore pedetentim dare statuerat vaticinia.
110. Duplex insuper Abrahae a Deo facta fuit promissio, vna terrae Chanaan possessionem copiosae eius posteritati donandam continebat:
111. Altera, quae nobilior, & vocationis eius primarius finis, de glorioso Redemptore erat ex sua progenie nascituro, in quo benedicendae essent vniuersae cognationes terrae:
112. quam promissionem etiam signo circumcisionis & iuramento firmavit.

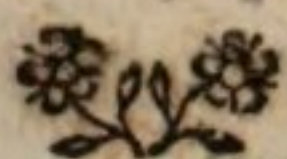

113. Plures Filios ex diuersis vxoribus obtinuit Abraham; vtramque tamen pollicitationem Deus dedit Isaac.
114. Isaac duorum filiorum genitor, maiore secundum Dei propositum praetermisso, benedictionem vtramque contulit Iacobo:
115. Hic liberis procreatis duodecim terrenam benedictionem omnibus impertiuit;
116. Spiritalem vero, gratuita Dei electione, transmisit ad Iuda, designato etiam tempore, quo mundi Redemptor ex eius oriturus proge-
nie apparere debebat.

§. 5.

De Figuris Redemptorem spectantibus.

117. Quod spoponderat Deus se Abrahæ posteris terrae Chanaan possessionem daturum, complere statuit.
118. Quapropter modo Omnipotentiae suae verae consentaneo populum suum electum, quemadmodum praenuntiauerat, ex seruitute Aegypti liberat,
119. legemque per Moysem in deserto promulgat,
120. cuius scopus erat fidem seruandi & spem venturi Redemptoris.

121. Hinc sacrificia, expiationes, Sacramenta legis praefigurabant Redemptorem, atque ad eum velut manuducebant.
122. Atque ut populus electus perciperet clarius, se ad feliciora Redemptoris tempora disponi, spondet Deus insignem, magnumque Prophetam Moyfi similem, cui obedientiam omnem praestare teneretur.
123. Possessa vero terra Chanaan, multiplicata per diuturnum annorum circulum Iudae familia, & rege, cum vellent filii Israel, Saule constituto & posthac reprobato, elegit sibi Deus virum secundum cor suum, pastorem David ex tribu Iuda, ex familia Iesse, cui regnum dedit, & promisit, ex ipsius stirpe oriturum Redemptorem.

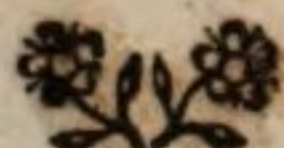
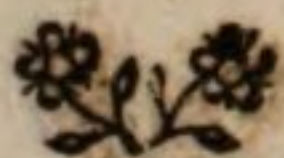
§. 6.

De Prophetiis Redemptorem spectantibus.

124. Cum ad magnum Redemptionis opus magis magisque Deus hominem praeparare, suaeque consilia semper clarius manifestare vellet:
125. probos plures, sanctosque viros suo spiritu afflatos eum in finem suscitavit, ut de Redemptore vaticinarentur,

126. eumque ita describerent, vt imperitus, pertinax ac obcaecato animo sit, qui ipsum agnoscere renuat.
127. Ex his fuerunt praecipue David Rex, Isaias, Ieremias, Daniel, Michaeas, Zacharias, Aggaeus & Malachias :
128. per quorum vaticinia praedicebantur Redemptoris aeterna generatio ac diuinitas,
129. Natiuitas in tempore ex Virgine Matre,
130. tempus natiuitatis,
131. locus natiuitatis & habitationis,
132. vitae genus,
133. eius Praecursor,
134. Praedicatio & miracula,
135. Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech
136. Abrogatio antiqui foederis, nouique institutio,
137. Proditio & interitus proditoris,
138. Accusatio & silentium,
139. Percussio, vulneratio, opprobria,
140. Crucifixio inter malefactores,
141. Subfannatio in cruce, & aliae mortis circumstantiae,
142. Resurrectio,
143. Ascensio in coelum,
144. Conuersio gentilium, haecque futura per eius discipulos,

145. Iudaeorum caecitas, dispersio, & reprobatio &c.

§. 7.

De Redemptore nato.

146. Vbi ergo aduenit plenitudo temporis, quod praedictum fuit per prophetas,

147. natus est ex Maria Virgine Redemptor noster, per quatuor annorum millia promissus ac desideratus.

148. Hic est Iesus Nazaraenus, qui regnante in Iudaea Herode Magno sub Augusti imperio lucem aspexit:

149. ille enim omnes characteres, quibus per Prophetas insignitum diuina Prouidentia voluit, adimpleuit, vt ex euangelica historia cum iis collata palam fit.

§. 8.

De Mysterio Incarnationis.

150. In Iesu Nazaraeno, qui & dicitur Christus, ineffabile *Incarnationis* Mysterium inuenitur.

151. Sacri enim Vates Christum non merum hominem, sed diuinae naturae futurum fore consortem praedixerunt.

152. Quibus concinunt Noui Testamenti Scriptores, praesertim Euangelista Ioannes, qui *Verbum* a principio apud Deum existens, ipsummet Deum carnem humanam assumfisse ait *): & Euangelista Lucas ab Angelo Mariae dictum narrat: Quod ex te nascetur, vocabitur *Filius Altissimi, Filius Dei.* **)
153. Quod profecto esse haud potest, quin aeternus Dei Filius naturam humanam sibi vniret, propriaque terminaret subsistentia, quae vnio *hypostatica* dicitur.
154. Humana Christi natura admirabili Spiritus - Sancti virtute formata fuit, ita, vt permanente virginitatis flore Maria conceperit, & pepererit, quem Deus etiam perpetuo in Ea illibatum conseruauit.
155. Corpus autem Christi non ex elementis superioribus compactum, aut de coelo delapsum per Virginis vterum velut per canalem transiit, nec illud phantasticum fuit; nec anima caruit humana:
156. sed ex purissimo B. Virginis sanguine corpus fuit compactum, praeditum

F 3

tum

*) Ioann. c. i.

**) Luc. Cap. i. v. 32. & 35.

tum anima rationali & intelligente,
humanis affectibus doloribusque ob-
noxium.

157. Duae igitur in Christo erant natu-
rae inconfusae & impermixtae:

158. Duae voluntates & operationes:

159. vna Persona:

160. vnus Dei Filius, isque naturalis,
non adoptiuus.

161. Quapropter Christus cultu latriae
est adorandus:

162. & B. V. Maria recte appellanda
Deipara.

§. 9.

*De Christi operibus satisfactoriis, & me-
ritoriis, seu de Christo Mediatore.*

163. Natus est Redemptor noster, Chri-
stus, vt homo per ipsum liberare-
tur, & perditam recuperaret salu-
tem.

164. Hunc in finem perpetua obedien-
tia, humilitate, paupertate, innume-
risque aliis operibus, cum primis
passione ac sacrificio crucis poenas
peccatis nostris debitas nostri loco
sustinuit, pro nobis satisfecit, nosque
redemit soluto pretio, ita,

165. vt ipsius meritis non tantum expia-
tionem delictorum nostrorum origi-
nalis & omnium actualium, cum
Deoque reconciliationem,

166.

166. sed etiam media & auxilia habere-
mus, quibus fructus ipsius merito-
rum nobis applicaretur.
167. Neque nobis solum profuit, sed sibi
quoque sua obedientia, qua Patri fuit
obediens vsque ad mortem, mortem
autem crucis, promeruit gloriosam
Resurrectionem, Ascensionem in coe-
lum, sedem a Dextris Patris, id est,
omnem potestatem in coelo & in
terra, exaltationem nominis sui, vt
in nomine Christi omne genu flecta-
tur coelestium, terrestrium, & infer-
norum.
168. Mediationi & exaltationi Christi ni-
hil derogat inuocatio & intercessio
Sanctorum;
169. quos colere & venerari licitum,
170. etiam in imaginibus eorum:
171. nec superstitionem redolet cultus
congruus crucis Domini Nostri Iesu
Christi, aut reliquiarum Sanctorum.

§. 10.

*De Christo Legislatore, Nouique Foede-
ris Institutore.*

172. Foederis antiqui interitus saepe
fuit praenuntiatus.
173. Eius loco nouum erexit Christus
cum noua societate a se instituta,
174. cui leges saluberrimas dedit,
175. ad finem vsque mundi duraturas.

176. Contulit ei etiam in potestate clavium & potestate ligandi, soluendi-que
177. Ius determinandi,
178. Ius ferendi leges,
179. Ius decidendi controuersias,
180. Ius cogendi.
181. Ipsam vero hanc in noua societate potestatem non singulis societatis suae membris, sed tantum Apostolis Christus concredidit,
182. prae ceteris autem Petro, cui & iurisdictionem in ceteros dedit.
183. Haec peculiaris potestas Petro data *Primatus* dicitur, qui non solum honoris, sed & iurisdictionis est.
184. Potestatem & Petri & Apostolorum ad successores pertransire voluit Christus.
185. Inde in Ecclesia, siue societate a Christo instituta etiamnum viget *Primatus*, qui ex facto Petri annexus est Sedi Romanae.
186. Inde in Ecclesia *Episcopi*, Successores Apostolorum.
187. Praeter Apostolos Christus & alios LXXII instituit *discipulos*,
188. quibus succellere Presbyteri *secundi ordinis*.
189. Inde Hierarchia in Ecclesia confurgit.

190. Societatem suam, seu Ecclesiam
Christus visibilem esse voluit & vnam,
191. quae a quavis alia societate spuria
his praecipue characteribus segre-
gatur:
192. quod sit sancta,
193. catholica,
194. & Apostolica.
195. Destructo per Christum antiquo foe-
dere, abrogata quoque fuerunt sa-
crificia antiqua,
196. nouumque, sicut praenuntiabatur,
& verum noui foederis sacrificium
a Christo fuit institutum;
197. vere propitiatorium,
198. ac impetratorium.

Pars V.

De Applicatione salutis per Chri- stum nobis partae.

199. Quam Christus humano generi vni-
verso salutem peperit, hanc vt ap-
prehendant homines, eandem sibi
applicare tenentur per auxilia, quae
nobis Christus promeruit, & media,
quae ordinauit.
200. Applicatio autem fit & in paruulis,
& in adultis: in paruulis per laua-
crum regenerationis; in adultis in-

super per fidem in Christum ex dilectione operantem.

§. 1.

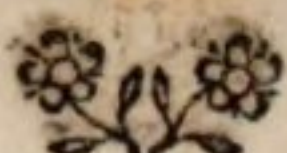
De Gratia Vocationis.

201. Quod Christus vtrisque praeparavit remedium, Deus secundum voluntatis suae propositum distribuit.
202. Non enim omnis paruulus ita vocatur ad lauacrum regenerationis, ut etiam perueniat ad illud, quamuis omni paruulo fuit praeparatum:
203. Sed Deus illum non debita misericordia vocat, ut illuc perueniat; illum iustitia sua derelinquit.
204. Neque omnis adultus vocatur ad fidem, aut non ita vocatur, ut credat, etsi Christus praedicantes praeparauit per orbem vniuersum.

§. 2.

De Gratia auxiliari.

205. Sunt enim, qui audiunt & non credunt, quorum corda propter mala merita sua Deus excaecauit, & obdurauit.
206. Ii autem qui credunt, suo quidem libero arbitrio credunt, sed interna illustratione intellectus & motione voluntatis adiuti credunt.

207. Hoc adiutorium, quamuis nobis Christus promeruit, Deus tamen, quibus vult, misericorditer elargitur; quibus non vult, iusto denegat iudicio.
208. Non igitur secundum merita humana datur, sed secundum Dei propositum.
209. Hoc adiutorium est adeo necessarium, vt nemo nisi per illud habeat fidem:
210. Sed & pii credendi affectus haberi non possunt, nisi Deus illustret & moueat.
211. Hoc adiutorio, quo nos illustrat Deus & mouet, non tantum ad fidem, sed ad omne quoque opus salutare ita indigemus, vt nec huius initium, nec progressus nec consummatio aliter haberi valeat.
212. Hoc adiutorium non est in omnibus, quibus datur, aequale; hunc enim Deus ita illustrat & mouet, vt velit & faciat, illum non ita mouet:
213. Primum ex non debita misericordia, alterum ex iusto iudicio, cum non fit iniquitas apud Deum.

§. 3.

De Sacramentis.

214. Non sufficit sola fides, nisi sit formata dilectione seu charitate; quae est in iusto, in peccatore non est.
215. Vt acquiratur, si non habetur, vel ut augeatur, si iam habetur, Christus septem saluberrima instituit Sacramenta, id est, res sensibus subiectas, per diuinam institutionem ex opere operato gratiae iustificantis tum significandae, tum efficiendae, virtutem habentes:
216. videlicet Sacramentum Baptismi,
217. Confirmationis,
218. Eucharistiae,
219. Poenitentiae,
220. Extremae Vnctionis,
221. Ordinis,
222. & Matrimonii:
223. quorum scopum,
224. effectum,
225. naturam,
226. & Ministrum secundum definitiones Tridentinae Synodi credimus ac propugnamus.

§. 4.

De Iustificatione.

227. Princeps itaque effectus Sacramentorum est gratia sanctificans seu iustificatio: vel iustificationis augmentum.
228. Ad hanc quidem fides disponit,
229. sed sola non sufficit.
230. Haec iustificatio semel aut saepius acquisita denuo potest amitti.

§. 5.

De Merito.

231. Fides charitate instructa etiam bene operetur necesse est.
232. Haec autem opera, si ex fide per dilectionem fiant, non tantum bona, sed & vitae aeternae meritoria sunt;
233. ita tamen, ut haec nostra merita dona Dei sint.

Pars VI.

*De Fruitione Salutis per Christum
partae, post vitae humanae exitum.*

§. 1.

De mutationibus antecedentibus particularibus.

234. Statutum fuit in poenam peccati omnibus hominibus mori.

235. Mortem subsequitur iudicium particulare,
236. in quo anima iudicata, siquidem iusta sit, & nihil infirmitatis humanae purgandum habeat, mox praemio afficitur;
237. aut si aliquid purgandum haeret, eluendum est ei illud, antequam ad praemium admittatur:
238. Si vero sit iniusta siue iniustitia solum originali, siue iniustitia per voluntatem propriam contracta, illico multatur supplicio.

§. 2.

De mutationibus praecedentibus uniuersalibus.

239. Mundus vero interibit,
240. sed priusquam mundo veniat interitus, quaedam praecedent signa:
241. & erit vniuersalis corporum resurrectio;
242. & adueniet Christus Dominus in Maiestate sua in Sanctis millibus suis facere iudicium de omnibus viuis & mortuis, id est, de iustis & iniustis.
243. Lata in iustos & iniustos sententia, non futurum est regnum millenariorum,

244. Sed consummatio seculi, cum coeli magno impetu transibunt; elementa vero calore soluentur, terra autem, & quae in ipsa sunt opera, exurentur.

§. 3.

De aeterna Vita, ac Damnatione.

245. Et iusti quidem assumtis corporibus suis mira iam claritate ac splendore fulgentibus,

246. nec morti,

247. nec ulli molestiae obnoxiiis,

248. aeterna ex visione Dei & consortio mutuo Beatorum & Angelorum fruentur felicitate,

249. maiore vel minore pro diuersitate meritorum.

250. Iniusti autem assumtis suis corporibus

251. ad aeterna damnabuntur supplicia.

In omnibus glorificetur Deus.

Aman, Michael,

Tres synopses trium opusculorum S. Augustini, scil. Epistolae ad Sixtum

Straubinga 1782

Diss. 159

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10839870-3

VD18 1481224X-001